

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXVII
Књига 55

Нови Сад, децембар 1995
Број 12

САДРЖАЈ

Тема Гласника:
НЕПОКРЕТНОСТИ И ИМОВИНСКА ПРАВА

ЧЛАНЦИ

Јован Л. Јерковић

Катастар непокретности као основна евиденција о непокретностима и правима на њима / 469

Мр Мирослав Лазић

Право првенства и ред намирења хипотекарног повериоца / 481

РАСПРАВЕ

Стеван Станисављев

Неки од проблема у поступку враћања пољопривредног земљишта одузетог по Закону о ПЗФ / 492

Мр Душан Врекић

Новчана казна као алтернатива лишења слободе кратког трајања / 503

ХРОНИКА / 506

ПРАКСА

Грађанско право / 508

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора АКВ / 511

САДРЖАЈ ГЛАСНИКА ЗА 1995. ГОДИНУ / 515

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

CONTENTS

Topic of Glasnik: IMMOVABLES AND PROPERTY RIGHTS

ARTICLES

- Jovan L. Jerković Cadastral survey of immovables as a basic
record of immovables and rights
thereon / 469
- Miroslav Lazić, LL.M. Right of priority and order of reimbursement
of mortgagees / 481

DISCUSSIONS

- Stevan Stanisavljev Some problems in the process of
denationalization of agricultural land that
was nationalized pursuant to the Law on
Agricultural Cooperative Fund / 492
- Dušan Vrekić, LL.M. Fine as an alternative to shortterm in
carceration / 503

CHRONICLE / 506

CASE LAW

Civil Law / 508

NOTICES

From the meeting of the Management Board of the Vojvodina Bar Association / 511

CONTENTS OF GLASNIK IN 1995 / 515

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Косџа Мајински (1928—1932), др Никола Николић (1933—1936), др Василије Сџанковић (1936), др Славко М. Ђирић (1937), Владимир К. Хаџи (1937—1941), Милорад Бојић (1952—1972), Сава Савић (1973—1987), Мирослав Здјелар (1987—1994)

Уређивачки одбор

СЛОБОДАН БЕЉАНСКИ

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Енике Веї, адвокат у Новом Саду, Милан Добросављевић, адвокат у Новом Саду, др Јанко Кубињевић, адвокат у Бачком Петровцу, Срђан Миковић, адвокат у Панчеву, Пребраї Веселиновић, адвокат у Новом Саду, Радивоје Јовић, адвокат у Новом Саду

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва

21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. Телефон: 021/29-459

Рукописи се не враћају

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXVII
Књига 55

Нови Сад, децембар 1995
Број 12

ЧЛАНЦИ

Јован Л. Јерковић

судија Врховног суда Војводине у пензији

КАТАСТАР НЕПОКРЕТНОСТИ КАО ОСНОВНА ЕВИДЕНЦИЈА О НЕПОКРЕТНОСТИМА И ПРАВИМА НА ЊИМА*

I. УВОД

Закон о државном премеру и катастру и уписима права на непокретностима који је објављен у Службеном гласнику Републике Србије бр. 83. од 17. новембра 1992. године (у даљем тексту: закон) од изузетне је важности и значаја за наш правни систем. Њиме је предвиђена радикална промена у погледу институционалног организационог облика јавне евиденције о непокретностима за које се у смислу закона сматрају земљишта, зграде, станови и пословне просторије као посебни делови зграда и други грађевински објекти (ст. 1. чл. 3). Принципијелни значај ове новине огледа се у томе, што се законодавац, полазећи од модерне концепције више могућих организационих облика институције званичне евиденције о непокретностима, определио за катастар непокретности као најпогоднији за наше друштвене услове. Стога закон прокламује катастар непокретности за јавну књигу која представља основну евиденцију о непокретностима и правима на њима (ст. 1. чл. 4).

Примењујући доследно овакву принципијелну солуцију за уређење институције евиденције о непокретностима закон у чл. 11. и 15. прописује, да је за вршење стручних и управних послова по закон-

* Рад примљен: 6. VII 1995.

ским одредбама о општем управном поступку, а који се односе на премер и израду катастра непокретности, његово одржавање и обнову и уписе права на непокретностима, искључиво надлежан орган државне управе — Републички геодетски завод (у даљем тексту: РГЗ) — организациона јединица у општини.

Заправо суштински је значај ове фундаменталне промене коју закон доноси у погледу системског уређења евиденције о непокретностима у томе, што катастар непокретности од постојећих земљишних књига у целости преузима њихову основну функцију састојећу у регулисању правног режима на непокретностима и евидентирању права на њима, као и промена правног стања код тих непокретности.

Потреба за доношењем закона, који би путем адекватног облика институционалног организовања омогућио успостављање једног рационалног, једноставног и за одржавање јефтиног система евиденције о непокретностима и права за њих везана, није нова. Она је у ствари иницијативни израз већ више година у том смислу присутне идеје у правној теорији, а нарочито у управној па и судској пракси. Стога донесени закон представља само реализацију такве идеје о једном модерном систему јавне евиденције о непокретности, који као такав несумњиво чини једну од неопходних основних компоненти сваке правне државе, па и наше.

Да је било крајње време за доношење једног таквог системског закона најбоље илуструје садашње стање у погледу јавне евиденције о непокретностима. Оно је карактеристично по томе, што постоје више, углавном два специјална облика евиденције о непокретностима, а то су катастар земљишта и земљишне књиге (на мањем подручју јужне Србије задржан је тапијски систем).

Код таквог стања ствари указује се потребним да изложимо кратку карактеристику о функционисању поменутих и још увек важећих специјалних облика евиденције о непокретностима (чл. 138. закона), а имајући првенствено у виду специфичност њихове намене. При томе треба истаћи да закон предвиђа постепени престанак важења земљишних књига и катастра земљишта по катастарским општинама, а зависно од тока реализације републичког програма на изради катастра непокретности (чл. 151. ст. 1. закона). Наиме, закон одређује претходно извршење премера и израду катастра непокретности на основу средњорочних и годишњих програма радова (чл. 9. закона), с тим да се ови послови имају извршити најкасније у року до 10 година од дана ступања на снагу закона (чл. 143. ст. 1). Следом тога у катастарској општини за коју по програму буде израђен катастар непокретности у складу са одредбама закона, даном почетка његове примене престају да важе земљишне књиге, књиге тапија и катастар земљишта (чл. 151. и 152. у вези чл. 72. закона).

Специфичност садашњег катастра, као позитивним законским прописима регулисане јавне евиденције о непокретностима, огледа се у његовом вишеструком значају. Катастар се састоји од планова премера земљишта (геодетски подаци) и тзв. катастарског операта у

коме су садржани сви остали подаци који се односе на географске особине, бонитет, културу и врсту земљишта и др. Стога се подаци из катастра користе за привредне, научне, техничке, статистичке и друге сврхе, за израду земљишних књига, а посебно као основа за утврђивање чистог катастарског прихода ради разреза пореза на доходак од пољопривреде и шумарства. Послови на изради, одржавању и вођењу катастра у искључивој су надлежности одређеног органа државне управе (РГЗ — Служба за катастар непокретности). Приликом и у оквиру обављања тих стручних и административних послова изузето је расправљање о правним питањима, која се тичу права својине и других стварних права на непокретностима. Ово из разлога, што ти подаци из катастарског операта који се односе на фактичко (поседовно) стање немају правни значај. Како је катастар као специјална евиденција о непокретностима јавног карактера, то свако заинтересовано лице може из те евиденције да тражи извод са потребним подацима.¹

Земљишне књиге као специјални облик јавне евиденције о непокретностима (земљиштима и зградама) разликују се од катастра по томе, што се у њима ради сигурности јавног промета врше уписи и евидентирају сви правни односи који постоје на непокретностима, као и све промене правног стања код тих непокретности. Ова се евиденција манифестује и одржава путем уписа у земљишне књиге, који се у недостатку позитивних законских прописа углавном врше на основу предратних правних правила из бив. Закона о земљишним књигама (у даљем тексту ЗЗК) од 1. 07. 1931. год., затим Закона о унутрашњем уређењу, оснивању и исправљању земљишних књига од 1. 07. 1930. год. и Закона о земљишно-књижним деобама, уписима и прописима од 31. 12. 1930. год., који су сви ступили на снагу 1. 01. 1931. године.

Примена правних правила из ових бив. закона легализована је у послератној судској пракси у смислу чл. 4. Закона о неважности правних прописа донесених пре 6. априла 1941. год. и за време непријатељске окупације. За уписе у погледу друштвене својине важили су посебни прописи — Закон о укњижењу непокретности у друштвеној својини (Сл. гласник СРС бр. 45/71 и Сл. лист САНВ бр. 19/72) чија је важност престала на основу чл. 154. новог закона.

За земљишне књиге је посебно карактеристично да њихово вођење и одржавање спада у искључиву надлежност општинских судова у којима организационо постоји посебно оделење на челу са судијом.

¹ Излагање је ограничено само на катастар земљишта, јер нови закон предвиђа постепени престанак важности земљишних књига и катастра земљишта (чл. 151. у вези чл. 72). Стога је било непотребно да се обухвати и Закон о премеру и катастру и уписима права на непокретностима (Сл. гласник СРС бр. 28/90. и Сл. гласник РС бр. 13/90), који је престао да важи на основу чл. 154. новог закона и представљао први покушај за успостављање јединствене евиденције о непокретности на истим начелима као у новом закону.

Након уводног дела у даљем току излагања ограничићемо се на критичку анализу и оцену појединих, најспорнијих основних начела закона на којима се заснива вођење и одржавања катастра непокретности. Указаћемо посебно и на врсте уписа којима се применом тих начела остварује стицање, пренос, ограничавање и престанак одређених стварних права на непокретностима. Све то уз истовремени компаративни приказ начела и врсте уписа на којима се темељи још увек постојећи систем земљишних књига, као специјални облик јавне евиденције о непокретностима и правног режима на њима.

Мишљења смо, да са изложеног аспекта дата анализа и оцена закона представља најбољи начин да се дође до поузданог основа за извођење закључне констатације као одговора на кључно питање: Да ли нови закон усвајајући концепцију јединствене основне евиденције о непокретностима у виду катастра непокретности заиста значи прогресију у односу на систем земљишних књига. Или пак, у закону у погледу начелних опредељења и врсте уписа постоје таква решења, затим одређене празнине и недоречености, које могу имати за последицу у будућој управној и судској пракси појаву нових и до сада непознатих проблема, или већ у ранијој јудикатури одавно решених кроз заузимање адекватних начелних правних ставова у погледу примене правила земљишнокњижног права.

II. НАЧЕЛА ВОЂЕЊА И ОДРЖАВАЊА КАТАСТРА НЕПОКРЕТНОСТИ

Начела на којима се темељи вођење и одржавање катастра непокретности као јавне књиге у својству основне евиденције о непокретностима и правима за њих везана углавном су садржана у основним одредбама Главе I закона.

Начело уписа (формално начело)

Међу овим начелима свакако доминира начело уписа (формално начело) по којем се права на непокретностима стичу, преносе, ограничавају и престају уписом у катастар непокретности, који следствено томе има конститутивни карактер. То је законски начин стицања права на непокретности. Право на непокретности настало уписом у катастар непокретности има правно дејство према трећим лицима од дана уписа (ст. 1. и 3. чл. 5. закона). Како катастар непокретности служи евиденцији права са стварним дејством (дејством *erga omnes*), то је очигледно да предмет уписа могу бити само стварна права и стварни терети. Стога по закону, а у складу са принципом таксативности у стварном праву, могу се уписати ова права:

а) Својина на непокретностима (земљиштима, зградама, посебним деловима зграде и другим грађевинским објектима) као основни тип стварних права уписује се у „Б” лист непокретности (чл. 81. у вези чл. 42. закона). Право својине и право коришћења на непокретности могу се уписати и на идеалне (аликвотне) делове односно као заједничка својина (чл. 83. закона).

б) Терети под којима се у смислу закона сматрају право службености, право доживотног уживања, право залогe (хипотека), уписи права употребе непокретности (право коришћења добра од општег интереса и градског грађевинског земљишта) уписују се у „Г” лист непокретности (чл. 81. у вези чл. 42. закона).

У закону није одређено на који ће се начин извршити упис службености, личне и стварне, што је од посебне важности за реалне службености с обзиром да се код њих ради о односу између два субјекта: власника повласног добра (*praedium dominans*) и власника послужног добра (*praedium serviens*).

Право залогe (*hipotheca*) се уписује у одређеном новчаном износу, а за потраживања под каматом уписује се и висина камате (чл. 85. закона). Ништа није речено у закону о могућности и начину уписа условних и будућих потраживања, а такође ни о могућности да се уписом хипотеке једновремено оптерети два или више листова непокретности. Затим у закону није регулисано ни питање третмана периодичних давања, ако потраживање осигурано заложним правом даје основ за њихово тражење.

Из овог досадашњег излагања произилази да је циљ уписа у катастар непокретности скретање пажње свима и свакоме, да постоје извесна субјективна права на непокретностима и да та права дејствују *erga omnes*. То значи, да су сва ова права предмет уписа у катастар непокретности због самог њиховог осигурања, па су стога непосредни предмет уписа.

По закону у „Г” лист непокретности могу се уписати и чињенице које саме по себи нису стварна права, већ представљају само околности које су од утицаја на њихово стицање, отуђење, ограничење и вршење односно на промет тих права. То су лична ограничења којима је носилац права подвргнут у погледу располагања са правима на непокретности (малолетство, старатељство, лишење пословне способности и др.) и затим уписи о покретању поступка пред надлежним органима (чл. 81. и 82). Закон нема посебан назив за упис тих чињеница, што је свакако пропуст, али у неким случајевима употребљава термин „забелешка” (чл. 86. ст. 2) и „забележити” покретање парнице по тужби за брисање (чл. 95. ст. 1). Стога сматрамо да се упис чињеница о којима је реч, пошто оне саме по себи нису стварна права на непокретности, може вршити само у форми забележавања и да је зато назив „забелешка” најадекватнији за ову врсту уписа у лист непокретности. Забелешке као упис нису саме себи циљ, него само служе бољем осигурању права која могу бити непосредни предмет уписа у катастар непокретности. Услед

тога су забелешке само помоћни уписи и као такви нису непосредни, него посредни предмет уписа.

Приказани начин на који је у закону регулисан однос између терета и ограничења у погледу њиховог уписа у катастар непокретности указује на потребу да се постави сасвим принципијелно питање: којим су се разлозима правне природе или легислативне технике руководили редактори закона када су изједначили службености и хипотеку као стварна права, чије је стицање и губљење могуће једино уписом у катастар непокретности, са чињеницама личног ограничења које таква права нису и чије евидентирање може да се сведе само на упис у „Г” лист непокретности у форми забелешке.

Сврставање наведених стварних права и чињеница личног ограничења титулара права односно промета тих права у јединствену категорију, учињено је у закону путем нејасног и несистематског њиховог набрајања уз констатацију да у смислу закона представљају терете и ограничења (уопштени назив), који се уписују у „Г” лист непокретности (чл. 81. и 82). Све то може да наведе на погрешан закључак да, с обзиром на конститутивни карактер уписа, и чињенице личног ограничења носиоца права (малолетство, старатељство и др.) могу настати и престати само уписом у катастар непокретности. Ова ограничења и када нису уписана производе своје правно дејство без икаквих штетних правних последица. Уписом у катастар непокретности те чињенице личног ограничења се чине видљивим и нико заинтересован односно ко у дотичном листу непокретности стекне неко право, не може доказивати да му ове чињенице нису биле познате или да је преварно друкчије био обавештен од другог несавесног лица. Такво дејство уписа не проистиче из начела уписа, већ из начела јавности (ст. 1. чл. 4. закона) које садржи неоториву претпоставку, да је садржина катастра непокретности свакоме позната. Нико се не може позивати на непознавање садржине катастра непокретности (чл. 37) без обзира на убедљивост својих доказа, којима би чак могао доказати и објективну немогућност сазнавања.

Полазећи од начина на који је у закону формулисано начело уписа може се закључити да то начело треба схватити у апсолутном смислу конститутивности (ст. 1. чл. 5). У прилог таквог закључивања иде и констатација да у закону нема ниједне одредбе која би предвидела могућност релативизације начела уписа строгог конститутивног карактера. И у правилима земљишнокњижног права, као и у новом закону, начело уписа примарно је постављено тако да се стварна права на непокретности могу стећи и губити једино уписом у земљишне књиге (пар. 4. ст. 1. бив. ЗЗК). Међутим, наведено начело је ипак, иако индиректно, релативизирано у погледу оригиналног стицања својине без уписа у земљишне књиге (на пример одржај). С тим у вези указујемо на пар. 77. бив. ЗЗК који гласи: „Забележба спора може се дозволити и ономе који тражи да му се стварно право досуди са разлога доследности.” Стога је у таквим случајевима упис у земљишне књиге имао само декларативни, а не

конститутивни карактер. Према томе, начело уписа апсолутног конститутивног карактера у ствари је важило за стицање стварних права на непокретности на деривативан начин — путем преноса на основу двостраних (уговорних) правних послова, а не и за оригинарни начин стицања својине као што су: прерада, прираштај, одржај, грађење на туђем земљишту, затим стицање по основу наслеђивања, јавне дражбе и др. У овим случајевима декларативни упис права у земљишне књиге релативизира апсолутну конститутивност начела уписа сводећи је на то, да ова права часом уписа добијају значај дејства *erga omnes*.

У вези са начелом уписа треба још указати да се у начелима земљишнокњижног права говори о „књижном праву”. То је општи назив за право које се стиче уписом у земљишне књиге, док у новом закону нема таквог назива за право стечено уписом у катастар непокретности. Стога ћемо се, а ради избегавања сувишних дескрипција, у даљем току излагања условно служити изразима као што су „уписни” и „вануписни”.

Ако се полазећи од већ изложеног разматрања прихвати као тачна закључна констатација, да је интенција законодавца у опредељењу за начело уписа у смислу апсолутизације конститутивности карактера уписа, који се врше у његовој практичној примени, а држимо да јесте, онда је таквом солуцијом у закону почињена кардинална грешка. То значи, да је без изузетка искључена могућност вануписног стицања стварних права на непокретности, док је по земљишнокњижном праву то дозвољено код оригинарног стицања.

Морало се имати у виду већ у фази припрема за израду теза закона, да у домену стварноправних односа постоје савезни прописи којима је регулисано питање правног основа за стицање права својине и реалне службености на непокретности. Пре свега ради се о систематском Закону о основним својинско-правним односима, који је објављен у Сл. листу СФРЈ бр. 6/80. и ступио на снагу 1. септембра 1980. године.

У чл. 20. овог савезног закона су таксативно наведени правни основи (*titulus acquirendi*) стицања права својине на ствари, а то су: закон, правни посао, наслеђивање и одлука државног органа. Да би се на правном основу заснована могућност стицања права својине фактички реализовала потребан је и законски начин стицања (*modus acquirendi*). Ово је питање регулисано у следећим даљим одредбама чл. 21—36. закона у којима се конкретно наводи у чему се састоји начин стицања права својине по сваком од поменутих правних основа. Тако у чл. 21. закон набраја оригинарне случајеве стицања својине (тзв. *aquisitio originaria*), а у којима се право својине стиче по самом закону (*ex lege*). Овде се правни основ (*titulus*) огледа у фактичком наступању одређених правних чињеница за које закон као објективно право директно надовезује стицање права својине по сили самог закона. На тај начин се право својине на непокретности, као на пример у случају одржаја, стиче без уписа у јавну књигу,

дакле вануписно. Стога евентуални накнадни упис, који стицалац права исходи у своју корист има само декларативни карактер са дејством *erga omnes*.

Када је у питању правни посао као правни основ (*titulus*) право својине на непокретности се стиче искључиво уписом у јавну књигу (чл. 33). Овде се ради о деривативном стицању, па стога упис у јавну књигу представља законом прописани начин стицања права својине (*modus acquirendi*) и има конститутивни карактер у апсолутном смислу.

Право својине на ствари по основу наслеђивања (*successio hereditatis*) се стиче у тренутку отварања наслеђа (делације) на имовини умрлог (чл. 36). То значи, да се тренутак отварања наслеђа као начин прелажења имовине умрлог на његове наследнике збива у часу смрти оставиоца по сили закона. Ово без обзира, што се стицање права својине путем наслеђивања сматра деривативним, а не оригинарним начином, јер се то право изводи (деривира) из права својине оставиоца као његовог досадашњег титулара. Сем тога наследник постаје држалац (поседник) ствари у тренутку смрти оставиоца, без обзира на то када је стекао фактичку власт на ствари (чл. 73). Из изложеног следи, да и извршени упис права својине на непокретности у јавну књигу на основу судског решења о наслеђивању има само декларативни карактер.

Треба указати и на системски савезни Закон о извршном поступку, који је објављен у Сл. листу СФРЈ бр. 20/78. и ступио на снагу 1. октобра 1978. године. Код извршне продаје непокретности по правоснажности решења о досуђењу суд доноси решење о предаји непокретности купцу и да се по правоснажности тог решења у земљишну књигу упише у његову корист право својине (чл. 167). И у овом случају упис има само декларативан значај, јер се ради о већ стеченом праву својине на непокретности досуђењем на јавној дражби.

До сада изложена критичка анализа и оцена новог закона, иако углавном ограничена на начело уписа, пружа довољно прихватљивих разлога за констатацију да нам садашња објективна правна ситуација, која се односи на могуће законске начине стицања права својине на непокретности, изгледа као компликована, па чак и конфузна. Такав утисак изазива већ приказани несклад између постојећих савезних прописа укључујући и републичке прописе о наслеђивању и новог републичког закона, а баш по питању схватања карактера дејства уписа у јавну књигу којим се стиче право својине на непокретности (начело апсолутне или релативне конститутивности уписа).

Већ је речено да се нови закон несумњиво определио за начело апсолутне конститутивности уписа, с обзиром да се искључиво и без икаквог изузетка стварна права на непокретности стичу само уписом у катастар непокретности. Из оваквог крајње формалистичког схватања начела уписа произилази, да је за правне односе међу поједин-

цима једино меродавно стање у катастру непокретности, те да се стварна права сматрају као реално постојећа само и док су у њему уписана. Сходно томе, правни односи настали међу странкама поводом непокретности не производе никакво правно дејство, без обзира када су ти односи фактички засновани.

Стога начело уписа схваћено у смислу апсолутне конститутивности доследном применом у пракси имало би за последицу, да се по новом закону искључује могућност стицања права својине на непокретности оригинарним начином у случајевима када се то право конституише по сили закона.

Ово је схватање не само исувише формалистичко, него и неправилно, јер се противи општеприхваћеном начелу код јавних књига, које регулишу правни режим на непокретностима, по коме сваки формални упис стварног права мора да се заснива на ваљаном материјално-правном основу стицања (*iustus titulus*), без којег сам по себи формални упис не би имао правно дејство у смислу конституисања одређеног стварног права.

И у новом је закону предвиђено да се упис права у катастар непокретности, између осталог, врши на основу правоснажне одлуке надлежног органа и на основу исправе о правном послу сачињене у складу са законом, која садржи правни основ преноса (чл. 84. ст. 1. тач. 2—3). То значи, да закон код деривативног преноса поред формалног уписа тражи и ваљан правни посао (*iustus titulus*) као његову неопходну материјално-правну претпоставку да би произвео потребно стварноправно дејство. Правоснажну одлуку надлежног органа на основу које се врши упис права у катастар непокретности, може да представља и судска пресуда којом се установљује да је право својине на одређеној непокретности стечено одржајем. У овом случају упис може да има само декларативни карактер, јер је право својине већ стечено по самом закону у корист одређеног стицаоца, али са апсолутним стварноправним дејством од дана уписа.

Када се са изложеног аспекта анализира начело уписа могао би се извести и друкчији закључак да је његова основна карактеристика у томе, што уписано право у катастар непокретности добија апсолутно стварноправно дејство према трећим лицима (*erga omnes*) од дана уписа (ст. 3. чл. 5. закона) и на њега се даље примењује право катастра непокретности.

Према изложеном произилази да до уписа права у катастар непокретности фактички настали правни однос поводом непокретности производи правно дејство само између странака (*inter partes*) по општим правилима грађанског права. Зависно од тога, да ли се дотични правни однос заснива на деривативном (уговорном) преносу или на оригинарном начину стицања, упис у катастар непокретности биће конститутивног или декларативног карактера, али са истим апсолутним стварноправним дејством (*erga omnes*). Сматрамо да у постизања таквог правног ефекта заправо лежи крајњи циљ самог уписа.

На приказани начин коригована концепција карактера начела уписа у новом закону основано указује, да се оно не може схватити у смислу апсолутне конститутивности, већ као начело релативне конститутивности. Доследна и правилна примена овако схваћеног начела уписа у судској пракси, а нарочито у управној, свакако би допринела да се отклони онај непотребан и привидно створен утисак о постојању несагласности између позитивних савезних прописа и новог републичког закона у домену стварноправних односа које регулишу.

Начело поверења и фикција апсолутне тачности

Према чл. 6. у вези чл. 5. новог закона уписани подаци о непокретностима и правима на њима, сматрају се тачним и трећа лица не могу трпети штетне последице у промету непокретности и другим односима у којима се ови подаци користе. То значи, да је по закону стање у катастру непокретности фактички у свему подударно са материјалним правом, те да се свако са пуним поверењем може потпуно ослонити на све оно што је у катастру непокретности уписано. На тај начин закон ствара фикцију апсолутне тачности, која производи своје дејство од дана уписа, али ову фикцију не треба мешати са начелом јавности.

И наше земљишнокњижно право садржи фикцију апсолутне тачности, али је за разлику од новог закона редуцирана на фикцију релативне тачности. Уписи у земљишне књиге су прекарни све до истека рока за рекурс (жалбу) од 30 односно 60 дана, ако је заинтересовано и о упису обавештено лице у иностранству. Тек по истеку тог рока наступа дејство фикције апсолутне тачности, али ова неизвесност није увек тако кратког трајања. Када заинтересовано лице (књижни претходник, или сукцесор, хипотекарни поверилац, лице које исходи забележбу спора итд.) из ма ког разлога није било обавештено о упису, онда може у року од три године да покрене парницу ради брисања уписа и после истека тог рока долази до изражаја фикција апсолутне тачности (пар. 70. и 71. бив. ЗЗК). Овде треба нарочито истаћи, да *дејство фикције апсолутне тачности иде искључиво у њилој њрећим савесним лицима*, па се стога на њу не могу позивати несавесна лица.

Поред тога што усваја фикцију строге апсолутне тачности, нови закон у том погледу у односу на земљишнокњижно право доноси и једну принципијелно значајну новину. Дејство фикције апсолутне тачности не везује се више само за заштиту интереса трећих савесних лица, а шта више о савесности односно несавесности трећих лица уопште се не говори. Следило би из овога да се на начело поверења у катастар непокретности могу позивати сва трећа лица без обзира на њихову савесност. Стога нема сметње да и несавестан стицалац права, ако претрпи штету у промету због тога што катастар

непокретности не показује стварно стање, може да тражи накнаду од државе као организатора израде овог катастра.

И поред тога, што по закону начело уписа има конститутивни карактер, а уписи се врше првенствено по службеној дужности (ст. 1. и 4. чл. 5) и постоји обавеза пријављивања сваке промене права на непокретностима РГЗ-у (ст. 1. чл. 14. и 99), фикција апсолутне тачности у катастру непокретности исувише је идеално замишљена, па се чак више ни не тражи савесност трећих лица у стицању права на непокретностима.

Ипак је могуће да се без обзира на фикцију апсолутне тачности стање приказано у катастру непокретности не подудара са фактичким материјалним правом. Већ смо поменули случајеве оригинарног стицања у којима се право својине на непокретности стиче силом закона, затим наслеђивањем, а код деривативног (уговорног) преноса могуће је да по споразуму странака изостане упис права својине у катастар непокретности. Свакако треба посебно поменути и могуће случајеве вишеструке продаје непокретности. У свим тим случајевима, а с обзиром на указану несхватљиву празнину у новом закону, и несавесно треће лице може да стекне право својине на непокретности, иако је то право само формално уписано на титулара. Коначно и сам закон допушта могућност појаве знатног неслагања података уписаних у катастру непокретности са стањем на терену, па предвиђа посебан поступак обнове премера и катастра непокретности (Глава VI, чл. 108—111).

Разни уписи у истом листу непокретности дејствују по два начела, а то су: начело деривације или деволуције и начело приоритета.

Начело деривације или деволуције

Ово начело се огледа у томе, што се свако право на непокретности по правилу стиче од раније уписаног носиоца права (чл. 91. закона). Стога доцније стечено право на основу раније уписаног права креће се у границама тог права из кога се изводи и ограничава га, односно укида у мери потребној ради његовог остварења. Најбољи је пример за такву транслагацију права налазимо у институту надхипотеке.

Начело приоритетности

По овом начелу у случају више уписа права исте садржине на истој непокретности њихов међусобни однос се регулише применом правила „prior tempore potior iure”, тј. јаче је оно право које је раније уписано (ст. 2. чл. 5. закона). Овде се ради о случају када се од једног истог уписног (књижног) претходника изводе два права исте

садржине, која се међусобно не искључују као на пример: хипотека и надхипотека. Како између ових права нема деривације односно деволуције, она ће се међусобно равнати по првенству уписа. То значи, да ће се касније уписано право моћи да остварује само у границама које не буду исцрпљене остварењем раније уписаног права. При томе треба имати у виду, да на једној непокретности може постојати само једно право својине које је могуће да се упише и на идеалне (аликвотне) делове или као заједничка својина (чл. 83. закона), док једна хипотека не искључује другу, тако да својина на непокретности може бити оптерећена са више хипотека.

У ствари овде није меродаван дан уписа, него моменат када је РГЗ-у поднето више захтева за упис права на истој непокретности. Прво ће се узети у поступак захтев који је први примљен и као такав евидентиран, а ако буде правоснажно одбијен, узеоће се у поступак остали захтеви по реду пријема. Када је више захтева поднето истог дана, време пријема се одређује према часу пријема (сат и минут — чл. 92. закона). Не примењује се уобичајено цивилно рачунање времена по данима, месецима и годинама (*computatio civilis*), већ природно иако нешто модификовано (астрономско) рачунање времена по минутима и сатима (*computatio naturalis*) када је захтев за упис предат или поштом стигао у РГЗ. Ова се компутација не подударује у потпуности са астрономском, јер у астрономској време тече непрекидно, док се у РГЗ узимају само у обзир сати и минути у току службеног радног времена.

За начело приоритета треба посебно истаћи да је као засновано на праву катастра непокретности чисто формалног карактера, с тим да служи сигурности и консолидацији правног промета непокретностима, без обзира на материјалноправно стање које се конституише на основу приоритета сваког појединог уписа.

И на крају можемо извести као коначни резиме да приказана критичка анализа довољно указује на потешкоће, које ће се појавити у примени новог закона, а којих није било у судској пракси у примени земљишног књижног права.

Мр Мирослав Лазих
асистент Правног факултета у Нишу

ПРАВО ПРВЕНСТВА И РЕД НАМИРЕЊА ХИПОТЕКАРНОГ ПОВЕРИОЦА*

I. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Хипотека је заложно право на туђој непокретној ствари које овлашћује хипотекарног повериоца да, ради наплате доспелог и ненамиреног хипотеком обезбеђеног новчаног потраживања, прода хипотековану непокретност посредством суда и из добијене вредности наплати своје потраживање (главницу, камату и трошкове извршења) пре обичних (хирографених) и хипотекарних поверилаца са каснијим рангом.

Хипотека је стари институт грађанског права (регулисан још у Хамурабијевом законнику, старом грчком и римском праву) који је до данашњих дана не само задржао, већ и повећао свој значај. У условима развијене робне производње, динамичног правног промета и великог броја учесника у робноновчаном промету, не може се много знати о „квалитету“ имовине сауговарача. Непостојање гаранције сталног бонитета дужника и немогућност ефикасног надзора над поступањем дужника са целокупном имовином, повећавају потребу повериоца за хипотеком као допунским, реалним средством осигурања наплате потраживања. Још су Римљани несигурност имовинске одговорности дужника, али и јемца, изразили изреком: „Plus cautionis in re est, quam in persona” (Pomponius — D 50, 17, 25). Већа је гаранција ствар него човек. Сигурнија је залога од јемства.

Потпуна реафирмација хипотеке у нашем праву, започета откупом друштвених станова, може се очекивати тек након успостављања стабилности привредног система и вредности националне валуте, и стицања поверења у трајност ових фактора као услова за оживља-

* Рад примљен: 10. II 1995.

вање кредитирања, а посебно хипотекарног кредита.¹ У условима инфлације, која обезвређује капитал повериоца, нема довољно ефикасног средства обезбеђења наплате потраживања, а добар бонитет дужника је уверљив једино ако се придржава правила „плати па носи”.

Хипотека је акцесорно стварно право које служи обезбеђењу новчаног потраживања као главног права.² Спада у реална средства обезбеђења (поред капаре, кауције, ручне залоге и атипичних средства обезбеђења), чија је сврха да додатно, поред имовинске одговорности, осигура наплату потраживања које дужник није испунио редовним путем, тј. добровољно. Право намирења потраживања из предмета хипотеке не искључује имовинску одговорност дужника, нити је супсидијарно право у смислу да се одредбе овог права могу примењивати тек када се одредбе о имовинској одговорности покажу као недовољне. Заложни поверилац може подићи и оба захтева, један за другим, ако би на основу једног непотпуно задовољио своје потраживање.

Основна предност за хипотекарног повериоца произилази из два правна дејства хипотеке: права првенства и права следовања. Право првенства пружа хипотекарном повериоцу предност при наплати потраживања из предмета хипотеке који се, још увек, налази у својини дужника. Право првенства не обезбеђује довољно безбедност тражбине када дужник отуђи добро, већ је тада, за заштиту интереса повериоца, неопходно право следовања.³ Право следовања омогућава хипотекарном повериоцу да наплати потраживање из предмета хипотеке без обзира у чијој се својини и државини ствар налази у моменту реализације хипотеке.

Право првенства је регулисано материјалним правом, али трпи извесне корекције у поступку извршења. Сврха нашег рада је да укажемо на дејство права првенства у поступку реализације хипотеке, односно на однос права првенства и реда намирења хипотекарног повериоца.

II. ПОЈАМ И ЕЛЕМЕНТИ ПРАВА ПРВЕНСТВА

Право првенства (*ius prioritatis*) је овлашћење хипотекарног повериоца да тражи намирење потраживања из вредности предмета хипо-

¹ Предности хипотекарног над другим кредитима су: 1) Висина кредита је условљена одређеним процентом од прометне вредности хипотековане непокретности, а не платежном способношћу дужника; 2) Рок трајања отплате је дуг и износи 10 до 30 година, па и дуже; 3) Камате су обично веома ниске због велике сигурности наплате и др. Вид. *Правна енциклопедија*, том I, Београд, 1989, стр. 463.

² Да хипотека увек служи обезбеђењу новчаног потраживања произилази из законске формулације одредаба чл. 68. и 69. ЗОСО, у којима се говори о „плаћању потраживања” и о „неисплати дуга” од стране дужника. На сличан закључак наводе и чл. 2148. Француског, § 1113. Немачког, и чл. 794. Швајцарског грађанског законика.

³ Тако Ј. Марковић: *Грађанско и стварно право*, Београд, 1928, стр. 181, 258; О. Станковић—М. Орлић: *Стварно право*, Београд, 1989, стр. 388.

теке пре обичних (хирографених) поверилаца власника заложене ствари, као и пре хипотекарних поверилаца који су хипотеку на истој ствари стекли касније. Право првенства заложног права је последица околности да је стварно право јаче у конкуренцији са облигационим правом и са касније насталим истоврсним стварним правом.⁴

Правом првенства се одређује однос хипотекарног повериоца и осталих поверилаца хипотекарног дужника поводом хипотековане ствари. Пошто остали повериоци хипотекарног дужника могу бити обични или хипотекарни повериоци, то је однос хипотекарног повериоца са првенственим редом према њима различитог карактера. Зато право првенства има два аспекта и може се посматрати двојако: као право првенствене наплате и као право првенственог реда.⁵

а) *Право првенствене наплате* регулише однос између хипотекарних и хирографених поверилаца поводом истог предмета извршења. Хирографени повериоци су повериоци чије потраживање према власнику заложене ствари — хипотекарном дужнику није обезбеђено залогом, али за које дужник гарантује целокупном имовином (тзв. општа залога, односно имовинска одговорност), па и заложеном ствари као објектом имовинског права својине. Хипотекарни поверилац има право првенствене наплате у односу на све хирографене повериоце.

Дејство права првенствене наплате се испољава у случају када заложни и хирографени повериоци захтевају намирење потраживања из истог предмета намирења у имовинској маси дужника — заложеној ствари. Право првенствене наплате даје хипотекарном повериоцу одлучујућу предност и повољнији положај у односу на хирографене повериоце, при чему за његово дејство није од значаја моменат настанка хипотеке.

Право првенствене наплате хипотекарног повериоца произлази из стварноправног карактера хипотеке. Стварна права имају предност над облигационим правима јер гарантују непосредну правну власт на ствари. Хипотекарни поверилац конституисањем хипотеке стиче право намирења из одређене ствари, док обични поверилац има потраживање према целокупној имовини дужника које тек у извршном поступку усмерава према одређеној ствари. Ако то право намирења усмери према хипотекованој ствари, обични поверилац мора поштовати предност хипотекарног права намирења из те ствари.

б) *Право првенственог реда* овлашћује хипотекарног повериоца да наплати своје потраживање из вредности предмета хипотеке пре осталих хипотекарних поверилаца који су хипотеку на истој ствари

⁴ О. Станковић—М. Орлић: *op. cit.*, стр. 5.

⁵ Слично И. Кркљуш: *Право залоге према ЗОСО*, Гласник АКВ, Нови Сад, 6/1980, стр. 4.

стекли после њега. Право првенственог реда произлази из стварно-правне природе хипотеке и регулисано је рангом стварних права.

1) Рані стварних права

Ранг представља однос између више стварних права поводом истог објекта. Под првенственим рангом, односно првенственим редом подразумевамо бољи однос једног стварног права према другом стварном праву на истој ствари.⁶ Само тзв. ограничена стварна права (*iura in re aliena*) имају ранг,⁷ а не и својина као искључиво право, што је последица њихове непосредне везаности за ствар и својства ствари да су погодне за истовремено коришћење од већег броја лица. Утврђивање ранга одређених права на непокретним стварима омогућено је успостављањем земљишних и других јавних књига у којима се води евиденција о правима на непокретним стварима.

Ранг се може успоставити како између разнородних, тако и између истородних права на истој ствари. Између разнородних права ранг се може успоставити између хипотеке, с једне, и службености или реалних терета или закупа, који умањују вредност ствари или угрожавају потпуно намирење хипотекарног повериоца, с друге стране. Уколико хипотека има првенствени ред у утврђеном рангу, хипотекарни поверилац ће моћи да захтева продају предмета хипотеке без права која ограничавају својину на заложеној ствари. Сматра се да је претходно неопходно утврдити да продајом ствари са овим правима не може да се достигне цена довољна за потпуно намирење тражбине.⁸

Ранг између различитих права је значајан код утврђивања вредности непокретности у фази извршења (чл. 153. ст. 1. ЗИП). Утврђивање вредности непокретности се врши тако што се, најпре, утврђује номинална тржишна цена те непокретности, а затим се она умањује за износ вредности права која ограничавају својину и остају на непокретности и након његове продаје. Стварне службености (чл. 148. ЗИП) и закуп (чл. 150. ЗИП) не престају продајом непокретности на којој су установљене. То важи и за право коришћења на градском грађевинском земљишту.⁹ Права која остају и након продаје заложене ствари, непосредно по закону или због првенственог ранга у односу на залог, умањују прометну вредност непокретности.

Ранг између истородних права се успоставља у случају постојања више хипотека на истом предмету. Успостављање ранга између

⁶ Тако Д. Стојановић: *Стварно право*, Београд, 1987, стр. 217.

⁷ Право својине се не може рангирати јер је искључиво стварно право, тако да једна ствар не може бити истовремено објект два права својине.

⁸ Тако Д. Стојановић: *op. cit.*, стр. 217.

⁹ Вид. одл. Округног суда у Крагујевцу, Гж. 1081/79, објавио В. Ристић: *Коментар ЗИП*, Београд, 1991, стр. 202.

више стварних права на истој непокретности има велики правни и економски значај за хипотекарног повериоца.

Правни значај успостављања ранга је у отклањању колизије између титулара више стварних права поводом исте ствари када се ова права не могу у потпуности остварити. Колизија се спречава тако што се, најпре, намирује у потпуности потраживање повериоца обезбеђено хипотеком са првенственим редом, а затим потраживање обезбеђено хипотеком са каснијим редом намирења. Ако продају и намирење из вредности предмета хипотеке захтева хипотекарни поверилац са каснијим редом првенства, хипотекарни поверилац са првенственим редом може захтевати обуставу јавне продаје уколико се не би могло у потпуности намирити и његово потраживање (чл. 155. ЗИП).

Економски значај ранга за заложно право је у томе што се први, други или трећи кредит, приликом конституисања залогe, обезбеђује одговарајућим рангом, тако да хипотекарни поверилац са првенственим редом избегава сразмерно намирење из вредности предмета хипотеке са осталим заложним повериоцима касније настале хипотеке. Овај значај је посебно видљив у случају када вредност непокретности не достиже довољан износ за наплату потраживања свих хипотекарних поверилаца. Прихватање сразмерног намирења хипотекарних поверилаца, које важи за хирографене повериоце, знатно би ослабило значај хипотеке као средства осигурања.

2) Утврђивање првенственог реда

Утврђивање првенственог реда, односно ранга стварних права се врши по принципу „*Prior tempore potior iure*” (Sec. C. J. 8, 17, 3). Ранији у времену, јачи у праву.¹⁰

У нашем праву је предвиђено да „када на истој непокретности постоји више хипотека, редослед хипотека се одређује према тренутку њиховог настанка ако законом није друкчије одређено” (чл. 65. ЗОСО). Законска хипотека се стиче, а тиме и њен ранг, моментом испуњења законом предвиђених услова (чл. 64. ст. 2. ЗОСО), а хипотека на основу правног посла или судске одлуке моментом уписа у јавне регистре (чл. 64. ст. 1. ЗОСО).

Моменат уписа уговорне или судске хипотеке се, најчешће, не поклапа са моментом подношења захтева за упис. У међувремену, док траје поступак уписа једне хипотеке (чл. 234—237. ЗИП), може се десити да се издејствује упис хипотеке повериоца који је касније поднео захтев за упис. Да би се ова могућност предупредила предвиђено је земљишнокњижним прописима да се ред уписа одређује

¹⁰ „Ко прије стече какво право њему и првенство” (чл. 1003. Општег имовинског законика за Црну Гору из 1888. г.); слично и § 330. Српског грађанског законика из 1844. г.

према моменту подношења захтева за упис земљишнокњижном одељењу суда јер овај захтев садржи све услове за упис, или према моменту предбележбе хипотеке која је касније оправдана.¹¹

Увођење јединствене евиденције у нашем праву, које ће наступити ступањем на снагу Закона о државном премеру и катастру и уписима права на непокретностима (у даљем раду: Закон о катастру) који је донет новембра 1992. год. (Сл. гласник РС, бр. 83/92), а ступа на снагу након 10 година (2002 г.), престаће примена правних правила о рангу из Закона о земљишним књигама. Закон о катастру предвиђа да се „права на непокретности стичу, преносе, ограничавају и престају уписом у катастар непокретности. У случају више уписа права на непокретностима, јаче је оно право које је раније уписано” (чл. 5. ст. 1. и 2. Закона). Упис права на непокретности се врши по службеној дужности или по захтеву носиоца права, а могућност евентуалне злоупотребе је предупређена одредбом чл. 92. Закона која гласи:

„Кад је поднето више захтева за упис права на истој непокретности, прво ће се узети у посматрање захтев који је први примљен код Републичког геодетског завода.

Уколико први захтев буде правоснажно одбијен, узће се у посматрање остали захтеви по реду пријема.

Ако су захтеви поднети истој дана, време пријема се одређује према часу пријема (сај и минути).”

Решење из Закона је усаглашено са одредбом чл. 65. ЗОСО којом је одређен начин настанка хипотеке. Евентуалне неправилности приликом уписа би се отклањале брисањем уписа и утврђеног ранга хипотеке и давањем предности хипотеци чији је предлог за упис раније поднет (чл. 95. Закона).

III. ПРАВО ПРВЕНСТВА И РЕД НАМИРЕЊА ПОВЕРИЛАЦА

Право првенства је одређено материјалним правом и представља материјално-правни однос којим се одређује ред намирења између хипотекарног повериоца и осталих поверилаца потраживања која се намирују из вредности предмета хипотеке. Међутим, правом првенства се не одређује потпун и коначан редослед намирења свих поверилаца из вредности заложене ствари. Одувек су постојала и тзв. привилегисана потраживања на која се није примењивало правило „prior tempore...”, већ су се намиривала преко реда (нпр. потраживања државе за порезе и жене за повраћај мираза у римском праву).

¹¹ Закон о земљишним књигама од 18. маја 1930. г. (С. Н. бр. 164) у § 29. предвиђа да се „првенствени ред уписа управља према тренутку у којем је поднесак стигао земљишнокњижном суду”. Слично и Закон о поморској и унутрашњој пловидби из 1977. г. у чл. 252. регулише да је „за првенствени ред уписа меродаван тренутак кад је предлог уписа стигао органу који води уписник бродова”.

Привилегисана потраживања постоје и у нашем праву и чине их трошкови извршног поступка, дажбине које терете продату непокретност итд. (чл. 172. ЗИП). Због ширег круга поверилаца, односно великог броја различитих потраживања која се могу намирити из продајне цене заложене ствари, као и због могућности да износ продајне цене не може покрити намирење свих потраживања, неопходно је одредити њихов ред намирења.

Реализација потраживања принудним путем врши се у извршном поступку који омогућава институционално спровођење материјалног права на новчану или неновчану тражбину. Зато је у овом поступку и одређен ред намирења између могућих тражиоца намирења.

Ред намирења представља коначно утврђивање реда првенства потенцијалних поверилаца који могу захтевати наплату потраживања из продајне цене непокретности, међу којима су и хипотекарни повериоци. Право првенства које је одређено материјалним правом је инкорпорисано у ред намирења који је одређен процесним правом.

Редом намирења су потврђена оба аспекта права првенства хипотекарног повериоца. Право првенствене наплате хипотекарног повериоца у односу на обичне повериоце је у основи прихваћено, осим у односу на „привилегована“ потраживања. Привилегована потраживања се намирују пре потраживања обезбеђених хипотеком по принципу „реалног приоритета”,¹² односно независно од тога коме повериоцу припадају.

Правило да заложни поверилац има предност над обичним повериоцем, важи до момента забележбе решења о извршењу потраживања обичног повериоца. Забележбом решења о извршењу обични поверилац стиче право првенственог намирења у односу на заложне повериоце који су касније стекли заложно право и у односу на доцније стечено право намирења других извршних поверилаца. Ово право на намирење је према дејству „једна врста стварног права, блиско заложном праву на непокретности, па је зато скуп овлашћења из права на намирење шири распон овлашћења из заложног права”.¹³ Право првенственог реда хипотекарног повериоца у односу на хипотекарне повериоце са каснијим рангом је, у потпуности, прихваћено и потврђено редом намирења (чл. 173. ст. 2. ЗИП).

Редом намирења је прихваћено и материјално правило да се наплаћују, најпре, трошкови реализације намирења потраживања, затим камате (уговорне и затезне) и најзад главница (чл. 313. ЗОО), али се трошкови извршног поступка третирају као привилеговано потраживање које се најпре наплаћује.

Ред првенства и ред намирења имају заједничку сврху и значај. Ред намирења се, као и ред првенства, увек примењује, али је њихов

¹² Вид. Б. Старовић: *Коментар ЗИП*, Нови Сад, 1991, стр. 451.

¹³ *Ibid.*, стр. 389.

правни и економски значај наглашен у случају када новчана маса постигнута продајом предмета извршења није довољна за намирење свих потраживања.

IV. НАМИРЕЊЕ ПОВЕРИЛАЦА

Намирење поверилаца, односно потраживања из продајне цене непокретности, обавља се на рочишту за деобу износа постигнутог продајом те непокретности које се одржава по правоснажности решења о предаји непокретности купцу (чл. 170. ЗИП). Намирење поверилаца је крајњи циљ поступка извршења којим се окончава и поступак спровођења извршења.

Изостанак странака са рочишта за деобу износа не спречава суд да поступа према стању списка и подацима из јавних књига. Пријаве непријављених, као и оспоравање пријављених потраживања (чл. 176. ЗИП), врше се до завршетка рочишта за деобу.

Рочиште за деобу се завршава решењем о намирењу у коме суд утврђује висину деобне масе, лица и потраживања која се намирују, ред намирења и трошкове извршења. Ако је износ деобне масе нижи од укупног износа свих потраживања, онда се, најпре, намирују повериоци ранијих потраживања према реду намирења, а повериоци истог реда првенства се у недостатку средстава за потпуно намирење, намирују сразмерно. Зато ћемо, најпре, указати на круг поверилаца намирења (а), а затим на ред намирења поверилаца (б).

а) *Круг поверилаца намирења*

Круг поверилаца намирења чине потенцијални повериоци који могу да се јаве као тражиоци намирења из продајне цене одређене непокретности. Одредбом чл. 171. ЗИП је предвиђено да се „из продајне цене намирују повериоци по чијем је предлогу одређено извршење, заложни повериоци, и ако нису пријавили своја потраживања, лица која имају право на накнаду за личне службености и стварне терете, друштвено-политичке заједнице за потраживање дажбина, као и лица која имају потраживања наведена у чл. 172. ст. 1. тач. 3. ЗИП”.

Прву групу из круга могућих поверилаца чине, према одредби закона, извршни повериоци. Извршни повериоци су како повериоци који су покренули поступак извршења, тако и повериоци који су покренутом поступку приступили до правоснажности решења о досуђењу непокретности. Извршни повериоци стичу право на намирење забележбом решења о извршењу на непокретности.

Другу групу чине заложни повериоци који могу, али и не морају, покренути извршни поступак. Заложни повериоци имају право на намирење и онда када нису пријавили своја потраживања,

изузев ако се ради о потраживањима повремених примања по основу законског издржавања, по основу накнаде штете услед нарушења здравља или умањења, односно губитка радне способности и по основу накнаде штете за изгубљено издржавање услед смрти даваоца издржавања (чл. 179. ЗИП). Наведена потраживања доспевају по доношењу решења о намирењу и намирују се само на изричит захтев повериоца и у случају када су обезбеђена залогом.

Трећу групу могућих поверилаца чине титулари личних службености и стварних терета, која права се у складу са одредбом чл. 148. ст. 2. и 3. ЗИП-а бришу приликом продаје непокретности.

Круг поверилаца чини и држава за потраживања по основу разних дажбина које терете непокретност која се продаје, и титулари потраживања по основу законског издржавања појединих облика накнаде штете, радног односа и социјалног осигурања (чл. 172. ст. 1. тач. 3. ЗИП).

б) Ред намирења поверилаца

Редом намирења се одређује редослед наплате између субјеката који чине круг могућих поверилаца, односно тражиоца намирења из продајне цене одређене непокретности. Ред намирења је посебно значајан у случају када деобна маса није довољна за потпуно намирење потраживања свих тражиоца намирења. Тада претходни ред намирења својим првенством искључује намирење потраживања из наредног реда за које недостају средства. Поред главнице потраживања, по истом реду се намирују и припадајуће камате уз потраживања и трошкови реализације наплате потраживања. Најпре се наплаћују трошкови, затим камата и најзад главница, што је одређено материјалним правом,¹⁴ а потврђено процесним правом уз третирање одређених трошкова као привилегованих. Намирење трошкова и камата може се захтевати само ако су настали за последње три године од доношења решења о продаји и ако су предвиђени извршном исправом (чл. 173. ЗИП).

Одредбом чл. 172. ЗИП-а је одређена категорија потраживања која имају првенствени ред намирења по принципу реалног приоритета. То су привилегована потраживања која се прва наплаћују, независно од тога коме повериоцу припадају. Привилегована потраживања се не наплаћују истовремено, већ по следећем реду:

1) *Трошкови извршној пословици*. Накнада трошкова извршења се одређује по захтеву повериоца који их претходно сноси, осим када се поступак води по службеној дужности када трошкове претходно сноси држава (чл. 32. ЗИП). Захтев за накнаду трошкова извршења

¹⁴ Тако: Чл. 313. ЗОО; Чл. 1218. Грчког грађанског законика; Чл. 818. и 891. ст. 2. Швајцарског грађанског законика итд.

треба да се постави у року од тридесет дана од дана окончања поступка (чл. 32. ст. 7. ЗИП).¹⁵ Првенствени ред трошкова извршења, чак и у случају када је трошкове претходно сносио поверилац а не државни орган, произлази из јавног карактера извршног поступка који држава спроводи у општем интересу и увек спада у њену надлежност. Тиме се стимулишу правни субјекти да иницирају извршни поступак без бојазни да евентуално неће моћи да намире, не само главницу, већ и трошкове вођења поступка извршења.

2) *Дажбине досиеле за последњу годину које терете продају непокретности*. Ради се о потраживањима државе по основу неплаћеног пореза на промет непокретности или на доходак остварен из те непокретности. Ове дажбине које терете непокретност, односно њеног власника улазе у други ред намирења ако су доспеле у последњој години рачунајући уназад од дана доношења решења о продаји непокретности.¹⁶ У правној теорији има схватања да ове дажбине имају карактер законског заложног права државе за обезбеђење неисплаћеног пореза.¹⁷

3) *Трећу групу привилегованих потраживања* чине „потраживања по основу законског издржавања, по основу накнаде штете настале услед нарушења здравља или умањења, односно губитка радне способности, потраживања по основу накнаде штете за изгубљено издржавање услед смрти даваоца издржавања, потраживања радника из радног односа заснованог између радних људи који обављају делатност средствима у својини грађана и потраживања доприноса за социјално осигурање доспела за последњу годину, и то без обзира да ли су та потраживања обезбеђена заложним правом на продатој непокретности” (чл. 172. ст. 1. тач. 3. ЗИП).

Потраживање из другог и трећег реда првенства намирују се као привилегована само ако су пријављена, најдоцније, на рочишту за деобу и ако се доказују извршном исправом (чл. 172. ст. 3. ЗИП).

По намирењу привилегованих потраживања намирују се и остала потраживања. То су потраживања обезбеђена заложним правом, потраживања поверилаца по чијем је предлогу одређено извршење и накнаде за личне службености и стварне терете који се гасе услед продаје непокретности (чл. 173. ст. 1. ЗИП). Ред намирења ових поверилаца је одређен у складу са правом првенства и рангом стварних права (чл. 173. ст. 2. ЗИП).

¹⁵ Има схватања да „захтев за накнаду трошкова треба да се постави до завршетка рочишта за деобу, јер се поступак окончава тек решењем о намирењу потраживања”, што је прихватљиво. Вид.: чл. 182. и 183. ЗИП; Б. Познић: *Извршење судских одлука*, Зборник ПФ у Загребу, 1979, стр. 39. и др.

¹⁶ Чл. 102. Закона о непосредној порези, са допунама од 30. 4. 1991. г. предвиђа: „Право државе за наплату пореза и приреза као и за трошкове око пописа и продаје у свим случајевима првенствено је и искључује друге повериоце без обзира на њихово обезбеђење”.

¹⁷ Вид. О. Станковић—М. Орлић: *op. cit.*, стр. 339.

Према томе, иако ред намирења потраживања унеколико ремети право првенства хипотекарног повериоца, првенство хипотеке је, у основи, очувано. Привилеговање наплате трошкова извршног поступка и дажбина доспелих за последњу годину које терете продату непокретност је прихватљиво. Ова потраживања значајно не умањују деобну масу остварену продајом непокретности. Међутим, потраживања из тач. 3. ст. 1. члана 172. ЗИП су обична потраживања која могу захватити значајан део вредности продате непокретности. Њихова бројност и разноврсност намеће питање, да ли сва ова потраживања треба привилеговати у односу на потраживања обезбеђена залогом или је, понекад и неоправдано, превагнуо јавни над приватним интересом? Сматрамо да би број привилегованих потраживања требало смањити. То би, уз стицање осталих услова кредитирања, повећало сигурност хипотеке и допринело развоју кредитних односа, што је општи интерес од приоритетног значаја.

Сшеван Сшанисавље
адвокат из Кумана

НЕКИ ОД ПРОБЛЕМА У ПОСТУПКУ ВРАЋАЊА ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА ОДУЗЕТОГ ПО ЗАКОНУ О ПЗФ*

1) Прошло је више од 4 године од када је Уставним законом и Законом о враћању пољопривредног земљишта наложено да се ранијим власницима или њиховим правним следбеницима врати пољопривредно земљиште које им је одузето по Закону о ПЗФ или је прешло у друштвену својину конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа. У време почетка изградње социјализма код нас, одмах после II светског рата — формирање пољопривредног земљишног фонда у државној својини, поред национализације и конфискације, било је једна од основних полуга социјалне нивелације („раскулачивање“) и примарне акумулације капитала и производних средстава у корист државе. Веровало се да ће државне и друштвене фабрике и пољопривредна газдинства бити велики замајак у развоју производних снага и социјализма, те да ће на тај начин социјалистичке земље врло брзо стићи и престижни капиталистичке земље. Показало се да ова веровања и очекивања нису реална и да су се у протеклих неколико деценија земље капитализма брже развијале, како у погледу производње тако и у погледу друштвене надградње. Овај феномен као да потврђује Маркову мисао — да ниједно друштво не може самовољно прескочити детерминиране фазе свог историјског развоја, да социјализам мора отпочети као светски процес најпре у најразвијенијим капиталистичким земљама, онда кад противречности капитализма доведу до потпуног застоја у даљем развоју производних снага и кад државе тих

* Рад примљен: 25. VII 1995.

земаља буду биле приморане да излаз из економске кризе хиперпродукције траже у изазивању перманентних ратова на целој земљиној кугли.

У оквиру глобалне дезинтеграције социјалистичког система производње у земљама у развоју и код нас су такође последњих година уочљиви друштвени и економски процеси који су дијаметрално супротни од оних после II светског рата. Мерама монетарне и економске политике по принципу „топло—хладно” (најпре конвертибилност динара, затим бесомучна инфлација, па крути динар са великом пресијом свих легалних прихода целокупног становништва, итд.) — остварује се како приватизација друштвених средстава за производњу и примарна акумулација капитала, тако и велика социјална диференцијација. Једна од најважнијих полуга ових процеса у пољопривредној производњи и на селу уопште, јесте и Закон о враћању пољопривредног земљишта које је одузето применом Закона о ПЗФ.

2) Није било већих проблема код враћања пољопривредног земљишта у оним случајевима где је Комисија за ПЗФ, у годинама одмах после доношења Закона о ПЗФ, решењем одузела земљиште од лица које је било истовремено и старешина домаћинства и власник одузетог земљишта, те затим другим решењем то земљиште уступила друштвеној (државној) пољопривредној организацији. Таква одузимања земљишта, Комисије за враћање су врло брзо решиле и земљиште вратиле бившим власницима или њиховим правним следбеницима.

Но, Комисије за враћање земљишта не сналазе се најбоље у ситуацијама кад је земљиште одузето од старешине домаћинства који није истовремено и власник одузетог земљишта, те кад су власници тог земљишта више лица из истог домаћинства, која могу бити, али и не морају, у различитим родбинским односима. Ситуацију још више компликује и околност да у многим катастарским општинама још није извршено усаглашавање катастарске номенклатуре са земљишнокњижном номенклатуром, па се поседовни листови воде за домаћинство по катастарским бројевима парцела, а својина појединаца из тог домаћинства по земљишнокњижним бројевима парцела. Пошто је нови земљишни максимум био везан за посед домаћинства (чл. 6. Закона о ПЗФ одређивао је, уствари, да домаћинство не може ни имати ни обрађивати више обрадиве земље од 10 хектара) — то су својевремено Комисије за ПЗФ вишак земљишта преко максимума одређивале и одузимале, не од власника земљишта, већ од домаћинства (старешине домаћинства), и то по катастарској номенклатури.

Међутим, по чл. 196 Уставног закона за спровођење Устава РС и по чл. 1. Закона о враћању земљишта све земљиште које је одузето применом Закона о ПЗФ, има се вратити *бившим власницима или њиховим правним следбеницима* у року од 10 година, дакле, *не онима* од којих је формално одузето решењем Комисије за ПЗФ. На први поглед, постоји противречност између ова два Закона, јер било би

логично да се земља врати ономе од кога је решењем Комисије за ПЗФ и одузета. Но, та противречност је само привидна, ако се има у виду одредба чл. 3. Закона о ПЗФ, која каже да у Пољопривредни земљишни фонд улази и постаје општенародна имовина обрадиво пољопривредно земљиште земљорадника преко 10 хектара. Дакле, вишак пољопривредног земљишта преко новог максимума постајао је државна својина (ОНИ) по сили закона, а не по решењу Комисије за ПЗФ. Задатак тих комисија био је само да прецизирају које земљиште домаћинства улази у тај вишак, који је већ по закону постао ОНИ, па да то земљиште изузму својим решењем од онога у чијем је поседу било и затим га предају на коришћење државној пољопривредној организацији.

Према томе, комисије за враћање пољопривредног земљишта *по закону* су дужне да утврде ко је био власник земљишта одузетог својевремено по Закону о ПЗФ. У општинама где се катастарска номенклатура парцела не поклапа са земљишнокњижном номенклатуром, а изузимање вишка земљишта преко новог максимума извршено је по катастарској номенклатури, комисије за враћање биле би обавезне по *службеној дужности* да у том циљу изврше идентификацију одузетих парцела упоређивањем њихових катастарских и земљишнокњижних ознака. Али, као што раније рекосмо, комисије тако не раде, већ поступак одуговлаче у недоглед под разним изговорима, не прихватајући чак ни доказе које странке нуде у погледу идентификације одузетих парцела, а при том ни не покушавају да изврше своју идентификацију. На пример у једном случају (из Тараша) Комисија за враћање земљишта закључила је расправу још јула 1992. г. када је и пољопривредна организација одредила земљиште које даје у замену за одузето, али до данас није донета одлука да ли се и коме се земљиште враћа. Уложена је и жалба Министарству за финансије РС — Ресору за имовинско-правне послове, због тзв. „ћутања администрације”, али и тај орган и данданас такође „ћути” — не зна се зашто.

3) Следећи проблем с којим су се комисије сусретале код враћања земљишта јесте: Ко су правни следбеници бившег власника одузетог земљишта, по ком закону о наслеђивању то одређивати, како извршити предају враћеног земљишта наследницима кад их има много и кад су разврстани у више сложених наследничких заједница, итд.? У неким поступцима враћања земљишта комисије су примениле ставове да супруге наследника ранијег власника одузете земље нису његови правни следбеници, да код решавања питања ко је правни следбеник неког лица, не може бити примењивано право представљања по чл. 11. ЗОН, те су на тај начин појам „правни следбеник” у пракси изједначавале са појмом „потомак”.

Сматрам да је таква пракса комисија за враћање земљишта не само незаконита, него и противна Уставу. Ако се по закону има вратити земљиште које је својевремено у корист ПЗФ одузето од неког лица, онда је враћено земљиште свакако имовина тог лица.

Ако то лице није више у животу, онда враћено земљиште чини његову заоставштину, која треба да се преда наследницима. По чл. 34/II Устава Р. Србије, јемчи се право на наслеђивање у складу са законом, а по одредби чл. 130. ЗОН (Сл. гл. РС бр. 52/74), као и по раније важећим прописима о наслеђивању, заоставштина умрлог лица у тренутку његове смрти прелази по сили закона на његове наследнике. По чл. 13/I и чл. 14/I ЗОН — право на наслеђе умрлог брачног друга има и надживели брачни друг, једнако и равноправно са децом, ако их има или их је било. Ако умрли нема децу и потомке, онда надживели брачни друг има право на једну половину заоставштине, док другу половину наслеђују родитељи покојног, односно, њихови потомци (II наследни ред).

Закон о враћању земљишта имао је у виду и ситуацију кад и друга лица, а не само потомци и други наследници умрлог, могу полагати право на земљиште које се враћа. На пример: покојник је пре одузимања земљишта, даровним уговором или уговором о доживотном издржавању, пренео то земљиште на неко лице, па се због одузимања земље уговор тада није могао извршити. Зато Закон о враћању земљишта и одређује да се земљиште враћа бившем власнику или његовим правним следбеницима, а не само његовим наследницима или потомцима. Уосталом, да је тај Закон одредио да се земљиште враћа само потомцима бившег власника, онда би таква одредба била у супротности не само са ЗОН, већ и са чл. 34/II Устава Р. Србије. Стога комисије за враћање земљишта у својој пракси морају прихватити чињеницу да је појам „правни следбеник” неког лица знатно шири од појма „наследник и потомак” тог лица, а никако не обрнуто.

4) Ко су, пак, наследници умрлих лица, по већ цитираној одредби чл. 130. ЗОН утврђује се с обзиром на време смрти тих лица и по ЗОН који је у том тренутку важио. Но, први Закон о наслеђивању у претходној Југославији донет је 1955. године (Сл. л. ФНРЈ бр. 20/55), па се пред комисије поставио проблем који закон применити за бивше власнике одузетог земљишта који су умрли пре тог дана. Још је АВНОЈ на свом II заседању донео одлуку о неважности правних прописа и у ст. 1. одлуке најпре се одређује апсолутна неважност свих правних прописа које је донела окупаторска власт. По ст. 2. ове одлуке сви правни прописи (закони, уредбе, наредбе, правилници, итд.) који су били на снази до 6. IV 1941. год. — *укидају се* уколико су у супротности са тековинама НОБ-е, с декларацијама и одлукама АВНОЈ-а, земаљских АВНО, појединих федералних јединица и њихових председништава, као и са правним прописима донетим од НКОЈ-а и његових повереништава и влада. Већ од тада ЗОН старе Југославије није примењиван у пракси од стране нове, претходне Југославије, јер је тај закон дискриминисао мушку децу, ванбрачну и брачну децу, мужа и жену — што није било у складу са тековинама НОБ-е у погледу принципа једнакости жене и мушкарца. Устав ФНРЈ од 31. јануара 1946. године у свом чл. 24. такође прокламује

потпуну једнакост мушкарца и жене у свим правним односима; одмах после тога то исто чини и новодонети Закон о браку, па је ЗОН старе Југославије постао и противустанан и у супротности са ЗОБ, те се ни са тог разлога више није могао примењивати. Зато су половином 1946. год. донете тзв. „Тезе о наслеђивању”, које су уствари чиниле основне принципе новог наследног права и по којима су се у нашим судовима расправљале оставине све до доношења новог ЗОН из 1955. год. У прелазним одредбама тог новог ЗОН наређено је да се тај закон има примењивати *и на све оставине које дошле нису расправљене.*

Закон о неважности правних прописа од 23. X 1946. године потврђује одлуку АВНОЈ-а од новембра 1943. године, али на нешто другачији начин, тако што он *укида* све правне прописе старе Југославије, а у чл. 4. одређује под којим се условима могу примењивати правна правила из закона старе Југославије: а) ако неки друштвени односи нису регулисани одређеним прописима; б) ако та правила нису у супротности са Уставом ФНРЈ, Уставима НР, законима и осталим правним прописима; и с) ако та правила нису супротна начелима уставног поретка ФНРЈ и њених република.

Дакле, тамо где је наслеђе отворено пре ЗОН из 1955. године, а оставина није расправљена, наследници бившег власника одузетог земљишта имају се утврдити по том закону. Исто се мора поступити и у случајевима где је наслеђе отворено после 29. XI 1943. године и оставина расправљена, али не по Тезама о наслеђивању, већ по ЗОН старе Југославије.

5) Посебно одуговлачење у раду изазива став и тежња комисија за враћање земљишта да одмах изврше укидање сувласништва и деобу међу наследницима, да сваком одреде његово „парче земље”. У случајевима кад се враћа земљиште различитог квалитета и кад ранији власник одузетог земљишта има много наследника, који су често пута распоређени у више простих и сложених наследничких заједница — ово непотребно инсистирање на деоби по сваку цену, може учесницима поступка и комисијама да донесе велике главобоље. Кажем „непотребно” зато што одмах након враћања земљишта често долази до уступања и промета истог земљишта између наследника, поново долази до груписања сада расцепканих парцела, итд. Поступак би био знатно бржи и простији за комисије, а и за наследнике, кад би се земља враћала наследничким заједницама, простим или сложеним (наравно, тамо где их има). Наследници би тада имали више времена да се после враћања земљишта договоре о промету наследничких квота, о замени своје земље за враћену земљу, па би се избегло непотребно цепкање парцела. Тада не би било неопходно и обавезно да сви наследници у поступку учествују, јер је „... сваки сунаследник у наследничкој заједници овлашћен да у име свих и без посебног овлашћења осталих сунаследника врши послове који су за заједницу корисни”. Не би било проблема ни код уписа враћене земље у земљишну књигу, јер: „Код постојања наследничке

заједнице могу се у земљишним књигама вршити уписи некретнина које у ту заједницу спадају, али на име свих сунаследника и без ознаке сувласничких делова, јер док траје наследничка заједница (тј. до деобе) не постоје утврђени сувласнички делови, него само наследничке квоте које се односе на оставину као целину. Ово евидентирање врши се уписом забележбе „наследничка заједница” на власничком листу (лист Б) поред имена свих особа које су обухваћене наследничком заједницом, будући се у смислу правног правила чл. 20/I Закона о земљишној књизи и чл. 9/I Закона о уређењу зем. књига евидентирање особних односа овлашћеника уписаних у земљишним књигама врши забележбом. Да би се могао извршити овакав упис потребно је да буде утврђено међу којим наследницима и у погледу којих некретнина постоји „наследничка заједница” (Коментар ЗОН, Креч—Павић). Мислимо да би овакво поступање уштедело доста и времена и живаца, како комисијама за враћање земљишта, тако и учесницима поступка.

6) Код поништаја даровних уговора по чл. 17. Закона о враћању земљишта није било већих проблема. По том пропису, ништави су уговори о поклону земље, које су земљорадници учинили у време и под притиском принудног откупа пољопривредних производа у периоду од 10. VIII 1945. год. до 2. VIII 1952. год. У то време, обавезе земљорадника у принудном откупу одређиване су према плану производње и планираним вишковима за свако домаћинство, па су зато домаћинства са већим поседом земље и релативно мање чланова, имала у откупу веће обавезе по јединици земљишне површине од домаћинства са мањим поседом. То, и присилно утеривање ових обавеза, била је она објективна принуда, која је у присуству субјективног убеђивања од стране друштвено-политичких активиста (да се учини „поклон народу и држави”) — приволела многе богатије земљораднике, тзв. „кулаке”, да се одрекну доброг дела свог земљишног поседа и тако смање обавезе. Судиови су углавном уважавали ове разлоге и наведене поклоне поништавали на основу цитираног прописа.

7) Међутим, такве исте поклоне земље које су земљорадници касније учинили под притиском и принудом (истина, друге врсте) — судови на разне начине одбијају да пониште, дајући често неразумљива и комична образложења. Познато је да су Среске комисије за ПЗФ, у време док су радиле, имале у сваком насељеном месту по два или више повереника, који су се незванично водили као Месна комисија за ПЗФ, те да је Среска комисија за ПЗФ већи део својих послова обављала преко ових повереника. Чак и кад су изменама и допунама Закона о ПЗФ из 1965. год. комисије укинуте и њихови послови прешли на имовинско-правне службе Општина — повереници су у нешто измењеном виду и даље остали. Задатак им је био да пазе и испитују да ли неко домаћинство има или користи више пољопривредног земљишта него што је то било одређено у чл. 6. Закона о ПЗФ, те да у таквом случају реагују, било пријавом

комисији, било самостално. Код доста домаћинстава није одузета сва земља преко законског максимума зато што неке парцеле нису биле унете у катастарске и земљишне књиге тог домаћинства. Нека домаћинства су и после одузимања земље, кришом и без спровођења уговора, куповала земљу у свом или другом атару, јер им је за расположиву радну снагу и за расположиву механизацију био према мален максимирани посед. Друга домаћинства су повећавала свој посед преко максимума спајањем домаћинстава, закључењем брака, наслеђем без оставинског поступка и сл. У случајевима где је посед повећаван наслеђем са оставинским поступком, одузимање земље било је регулисано наследно-правним прописима. По одредби чл. 227/V ЗОН из 1955. год. било је наређено: „Кад у оставини има пољопривредног земљишта... решење о наслеђивању суд ће доставити надлежном НО среза ради спровођења поступка по Закону о ПЗФ и додељивања земље пољопривредним организацијама” (ако је наслеђем поврећен законски максимум). Каснијим изменама наследно-правних прописа, тј. доношењем републичких и покрајинских ЗОН из 1974. и 1975. године, оставински судови су добили задатак да утврђују вишак земљишта преко максимума који се стиче наслеђем и да тај вишак одузимају у корист друштвене својине. Дакле, повереници комисија реаговали су само у ситуацијама кад је домаћинство прибавило у својину или на употребу земљиште преко максимума путем наслеђивања, без оставинског поступка или на један од горе побројаних других начина.

8) Најчешће су повереници посао обављали тако што би позивали старешину домаћинства, предочавали му да знају да има вишак земље, да по Закону о ПЗФ не може ни да има ни да обрађује више земље од максимума, те му дозвољавали да сам одабере парцеле које ће у оквиру максимума задржати, а које да му буду одузете. Да се не би правила два посла, тј. прво доносило решење о одузимању земље (које подлеже жалби) па затим решење о додели те земље некој пољопривредној организацији, старешина домаћинства би на предлог повереника потписао или усмено на записник изјавио даровни уговор, по ком би одузети вишак земљишта одмах ишао пољопривредној организацији. Без обзира на различите формулације („уступа”, „одриче се у корист”, „поклања”, и сл.), све се у суштини своди на исто (предмети: Оп. суда Зрењанин П. бр. 2399/93, Оп. суда Кикинда П. бр. 492/93, Оп. суда Нови Бечеј П. бр. 177/94, итд.).

Да ли се после доношења Закона о враћању пољопривредног земљишта може тражити поништај и ових поклона?

Одбијајући такве тужбене захтеве I-степени судови су у разлозима, поред осталог, наводили да поклон није учињен под притиском и тортуром у време принудног откупа од 10. VIII 1945. год. до 2. VIII 1952. год., да стога нису испуњени услови за поништај из чл. 17. Закона о враћању земљишта, итд., премда нигде у тим предметима није тражен поништај на основу тог прописа, већ по чл. 66/I ЗОО, по ком пропису привидан уговор нема дејство међу уговорним странама.

Овде је очигледно да се ради о привидним (фиктивним) покло-нима или симулованим правним пословима, који прикривају одузи-мање земље по Закону о ПЗФ. Према томе, ако се ови симуловани поклони отклоне као ништави, остаје чисто одузимање земље приме-ном Закона о ПЗФ, без обзира што о томе није донето формално решење од стране комисије. Уосталом, већ је речено да по чл. 3. Закона о ПЗФ вишак пољопривредног земљишта преко максимума постајао је друштвена својина (ОНИ) по сили закона, а не по решењу комисије, па није ни битно у којој форми је пренос извршен. Очигледно је да ту није постојала никаква воља (*animus donandi*), односно, добровољност да се поклон учини, јер су поклонодавци били приморани на то Законом о ПЗФ и од стране повереника комисије. Сем тога, доношењем Закона о враћању земљишта отпао је и мотив ради којег су поклони учињени, па су и због тога они ништави. („Ништав је уговор о поклону непокретности ако је мотив због којег је поклон учињен отпао или се није остварио” — ВС РС рев. бр. 2877/93. од 8. IX 1993). Дакле, поништај оваквих поклона може се тражити, али не по одредби чл. 17. Закона о враћању пољ. земљишта него по одредбама чл. 52. и 66. ЗОО.

9) Сличну ситуацију имамо и у случајевима кад је приликом арондације или комасације утврђено да домаћинство које у аронда-цији, односно, комасацији учествује, има више земље од законског максимума. Баш у тренутку доношења Закона о ПЗФ биле су у току многе арондације, па се код више „кулачких” домаћинстава за коми-сије појавио проблем — коју земљу одузети као вишак преко макси-мума? Да ли ону која је арондацијом већ ушла у комплекс, али се још водила у поседовном и земљишном листу ранијег власника, или, пак, ону земљу коју је задруга наменила за замену. Пошто су комисије за ПЗФ у свом раду полазиле од фактичког стања, то својим решењима нису захватале ону земљу која није била у фактич-ком поседу домаћинства, па се у више случајева догодило да је само један део вишка земље преко новог максимума, од домаћинства одузет уредним решењем комисије, док је други део тог вишка одузет само фактички (од стране задруге) без решења или било какве друге исправе. Наиме, оним домаћинствима која су већ имала нови максимум од 10 ha задруге нису ни давале замену за земљу која је пре тога арондацијом ушла у комплекс. Стога се и пред комисија-ма за враћање земљишта, пред судовима и пред учесницима поступка враћања појавио потпуно исти проблем. Да ли вратити арондирану — фактички одузету земљу (односно, земљу истог квалитета), или вратити онакву земљу каква је интересенту нуђена у замену. (Пред-мет Оп. суда Зрењанин П. бр. 2399/93, Оп. суда Н. Бечеј П. бр. 66/94, и др.)

Сматрам да ову дилему треба разрешити у духу нашег правног система. Ако се својевремено радило о тзв. „дивљој арондацији”, кад је земљиште у комплекс захваћено обичном узурпацијом — онда треба вратити арондирану земљу (или земљу истог квалитета), чак и

ако су накнадно формиране „комисије за арондацију” донеле некак-ва решења о замени. Јер, да није изашао Закон о ПЗФ, домаћинство не би имало вишак земље преко максимума, па би се изборило да му буде враћена његова или иста таква земља. Ако се, пак, радило својевремено о легалној арондацији са уредно донетим решењима о замени (која због новог максимума нису извршена) онда треба вратити земљу из решења о замени, односно земљу истог квалитета.

Што се тиче комасације, кад је домаћинство у комасациону масу уносило више земље од законског максимума, вишак би се обично одузимао фиктивним поклонима (уступање, одрицање од својине и др.). Ако за унету земљу домаћинство није имало веродостојне исправе о својини и поседу, онда је таква земља фактички одузимања једноставним „утапањем” у комасациону масу, па се код враћања земље као проблем појављује само доказивање тог „утапања”. (Оп. суд Н. Бечеј П. бр. 177/94)

10) Законом је одређено да се о ништавости даровних уговора из чл. 17. Закона о враћању пољ. земљишта одлучује у судском поступку. Међутим, у пракси се појавио проблем у ком поступку треба да се одлучује о ништавости осталих даровних уговора, те у ком поступку треба да се утврђује да ли је у комасацији или у арондацији дошло до фактичког одузимања земљишта применом Закона о ПЗФ, директно или индиректно. На нашем терену, комисија за повраћај земљишта је у пар случајева такав захтев одбацила, у једном случају је странку упутила на судски поступак, док је суд у два случаја такве тужбе одбацио са упутством тужиоцу да се са захтевом обрати Комисији за враћање земљишта. Стога се у више случајева води паралелни поступак — један управни пред Комисијом за враћање земљишта, а други судски. У досадашњем току ових паралелних поступака почео је да се кристалише став — „комисија је дужна да по службеној дужности прибавља доказе од утицаја на доношење законите одлуке, због чега је по оцени овог Министарства поводом поднетог захтева жалилаца, била дужна да донесе мериторну одлуку, односно прибави доказе у погледу одузимања спорног земљишта, водећи рачуна да земљиште одузето као вишак преко дозвољеног максимума, у случајевима када површина поседа домаћинства прелази дозвољени максимум услед наслеђивања, представља основ за враћање, који има у виду одредба чл. 1. ст. 1. наведеног материјалног закона, односно код чињенице да спорно земљиште жалиоцима није одузето одговарајућим решењем општинског органа управе, већ даровним уговором, исте упути на парницу ради утврђивања основа одузимања”. (Решење Мин. фин. РС бр. 1225/93. од 2. IX 1994. год.) Дакле, комисије су (по ставу II-степеног органа) дужне да испитају све околности на које се странка позива, па тек ако дође до спора или дилеме — да ли је „уступање”, „одрицање од права својине”, „даровање народу и држави” и сл. — стварни поклон или форма одузимања вишка земље преко максимума, онда да упути

странку на парницу. Исто би важило и за одузимање вишка земље преко максимума кроз поступак арондације или комасације.

Такође у ситуацији кад земљиште „... није одузето одговарајућим решење општинског органа управе”, па странка одмах поднесе тужбу за утврђивање основа одузимања, суд не би требало тужбу да одбаци, како је то урађено у пар случајева. Ако се у парници докаже да је било одузимања земље применом Закона о ПЗФ, онда је тиме доказано постојање неког права или правног односа, јер тужилац као ранији власник земљишта има право тада на повраћај по чл. 1. Закона о враћању земљишта. Правни интерес тужиоца за подношење тужбе је у његовој намери да пред комисијом за враћање земљишта на основу пресуде остварује своје право на повраћај. Према томе, за такву тужбу за утврђење испуњени су сви услови из чл. 187. ЗПП — тј. постојање правног односа и правног интереса, па је суд дужан да по њој поступа, а не да је одбаци.

11) У више парница на нашем терену (Општ. судови Кикинда, Зрењанин, Нови Бечеј) тражен је поништај уговора о поклону земље, како оних из чл. 17. Закона о враћању земљишта, тако и осталих (фиктивних) по чл. 52. и чл. 66. ЗОО, па се у пракси поставило и питање да ли судови треба да на захтев странке одлучују и о реституцији по поништеном уговору. Такве тужбене захтеве I-степени судови су одбијали са образложењем да је за враћање земљишта по Закону надлежна комисија за враћање, а не судови. Међутим, по одредби чл. 104. ЗОО — кад год поништи неки уговор, суд је дужан да на захтев било које странке одлучи и о повраћају онога што су странке примиле по том уговору. Ову обавезу и дужност редовног суда не сторнира ниједан пропис, па ни Закон о враћању земљишта. Тај закон само каже да ће се (по редовном току ствари) о повраћају земљишта одлучивати у управном поступку пред Комисијом за враћање земљишта. Дакле, у случајевима кад се повраћај земљишта тражи преко поништаја даровних уговора путем суда, имамо двоструку надлежност управних и судских органа, какво дуплирање имамо и у другим правним областима. (Нпр.: иселење бесправно усељених лица може се тражити у судском поступку, а и у управном поступку код општинског стамбеног органа.) Што се тиче извршења одлуке о реституцији примљеног — онако како ту одлуку извршава комисија, тако би је могао извршавати и суд.

12) На крају, евидентно је да је на нашем терену у последње две године акција враћања пољопривредног земљишта одузетог по Закону о ПЗФ у великој мери изгубила замах који је имала ранијих година, и то како код комисија, тако и код судова. Код комисија — правоснажне пресуде судова о поништају уговора о поклону пољопривредног земљишта чекају више од годину дана а да се предмети не заказују, неке расправе закључене су још пре две године а не доносе се решења, итд. Код судова — парнице за поништај уговора о поклону земље закључене пре скоро годину дана а пресуде још нису написане, жалбе на пресуде о поништају таквих уговора чекају

на решавање више od godinu dana, sud upućuje na komisiju a komisija na sud, itd. Među interesentima rašireno je mišljenje da po nečijem naređenju „odozgo“ — i sudovi i komisije sabotiraju dalje sprovođenje Zakona o vraćanju zemljišta očekujućih njegovu ukidanje, zato što se vraćena zemlja ne akumulira u „prave“ ruke.

Mislim da razloge usporenog решавања ovih predmeta u poslednje vreme treba tražiti na drugoj strani. Zbog budžetske štednje, kadrovski potencijali i sudova i komisija znatno su smanjeni. Sem toga, doskora se tu radilo o sasvim novoj zakonskoj regulativi, koja je i prilično štura, pa zato prepušta problema u primeni. U ovom napisu pokušao sam prikazati samo deo od tih problema i питања koja se појављују у примени овог закона „са дугачким називом и кратком садржином“.

Мр Душан Врекић
општински јавни тужилац у Инђији

НОВЧАНА КАЗНА КАО АЛТЕРНАТИВА ЛИШЕЊА СЛОБОДЕ КРАТКОГ ТРАЈАЊА*

Већ крајем XIX века у теорији Кривичног права искристалисало се мишљење да је новчана казна погодна замена за казну лишења слободе и то нарочито казне лишења слободе које су кратког трајања. Почетком овог века и у нашој кривично-правној литератури др Б. Марковић истицао је да је реформисана новчана казна врло погодно средство за замену казне лишења слободе и то нарочито кратковременског затвора. Др П. Бачић сматра да је у новој криминално-политичкој оријентацији на ограничење казне лишења слободе свакако још више порасло значење новчане казне као средства криминалне политике, а др Јанко Таховић да је новчана казна најбоље средство за замену кратких казни лишења слободе. Такође, према др Н. Срзентићу и др А. Стајићу, основна предност новчане казне је у томе што је она погодна санкција за она кривична дела која су лакше природе, и у којим случајевима би казна лишења слободе кратког трајања остала неефикасна.

Но, иако се у теорији Кривичног права примени новчане казне даје често предност у односу на остале кривичне санкције, то не значи да и ова казна није била подвргнута критици и да и данас нема својих противника.

Напротив, у теорији против ове казне изнето је низ приговора. Противници новчане казне истичу да она није личне природе, јер, поред тога што погађа осуђено лице, она погађа и његову породицу, да она теже погађа лица која су сиромашног имовног стања од лица која су бољег имовног стања, да се њено извршење врло лако може

* Рад примљен: 21. IX 1995.

избећи, да често пута није економична, те да није ефикасна са аспекта генералне превенције.

Против ових аргумената присталице новчане казне наводе следеће:

— и друге казне нису сасвим личне природе, па се ипак примењују,

— новчана казна није неправична јер приликом њеног одмеравања узима се у обзир имовно стање учиниоца кривичног дела — при чему се обавезно узима у обзир и број чланова које издржава учинилац кривичног дела,

— да и друге казне често нису економичне, па се ипак изричу и извршавају,

— те да неизвест остварења генералне превенције није присутна само код новчане казне, већ и у односу на остале казне.

Иако је чињеница да у неким од наведених приговора има истине да се новчаном казном не могу увек постићи сви циљеви казне, „ипак она зато има много својих добрих страна, а често је боља чак и од казне лишења слободе”.¹ Предност новчане казне у теорији кривичног права посебно је наглашена у односу на краткотрајне казне лишења слободе. Тако на пример, др С. Франк истиче да „новчана казна као главна казна има знатних предности пред краткотрајним казнама лишења слободе. Она не доводи осуђенога у околину, која би му могла шкодити у моралном погледу, не прекида његову друштвену и економску делатност и не жигоше га у толикој мери у очима јавности као затвор. Осим тога се може лако прилагодити економским приликама појединаца”.²

Према томе, предност новчане казне у односу на краткотрајне казне лишења слободе су вишеструке и огледају се у следећем:

— осуђени не прекида радни однос, а самим тим и не остварује се по њега и његову породицу штетни ефекат на плану егзистенције,

— не долази до поремећаја у породичним односима, што је иначе доста чест случај код казне лишења слободе,

— као и код условне осуде и судске опомене, применом новчане казне осуђени остаје на слободи — на који начин је избегнут ризикантан контакт осуђеног са затворском популацијом и искључује све могуће штетне утицаје,

— примена новчане казне максимално омогућује индивидуализацију с обзиром да постоје велике могућности за адекватно одмеравање између прописаног минимума и максимума казне,

¹ Др Б. Марковић, *Средства за замену крајковермене казне лишења слободе*, Београд 1909, стр. 69—70.

² Др С. Франк, *Казнено право*, Загреб 1950, стр. 132.

— она не доводи до негативног обележавања (стигматизације) која је присутна у јавности за особе које су биле на издржавању казне лишења слободе,

— не изискује велике трошкове за извршење,

— представља ефикасно застрашујуће средство с обзиром да се њом угрожава економска ситуација,

— и на крају, процес ресоцијализације се ни у ком случају не може остварити у кратком временском периоду код краткотрајних казни лишења слободе.

На основу свега изнетог, сматрамо да „на данашњем степену развоја људског друштва, а самим тим и развоју кривичног права, појавило би се доста тешкоћа, ако би се одрекло новчане казне као кривичне санкције. Пре свега, зависно од личности учиниоца кривичног дела, новчана казна може да има врло ефикасно дејство. С друге стране, сама природа и тежина кривичног дела често не оправдавају примену неке друге, теже казне. С гледишта принципа индивидуализације казне, новчана казна, дакле, има своје оправдање”.³ Исправност наведеног мишљења потврђују већина савремених законодавних система у којима се новчана казна широко примењује. Масовна примена новчане казне нарочито је карактеристична за скандинавске земље и Јапан. Слична ситуација је и у СР Немачкој где новчана казна такође има широку примену када је у питању криминалитет мањег и осредњег значаја. Тенденција ка све већој примени новчане казне као супститута казне лишења слободе евидентна је и у Сједињеним Америчким Државама, а према Кривичном законнику Грчке казна затвора до шест месеци може се одмах по изрицању заменити новчаном казном, под условом да је суд убеђен да ће и новчана казна позитивно утицати на учиниоца и одвратити га од даљег криминалног понашања.

Но, иако је новчана казна општеприхваћена кривична санкција у савременом кривичном законодавству и иако је у не малом броју случајева оправданије да се она изрекне уместо кратких казни лишења слободе, то још не значи да њу треба схватити као аутоматску замену за краткотрајне казне лишења слободе. Напротив, новчана казна оправдана је само под условом да околности везане за личност учиниоца кривичног дела не захтевају примену казне лишења слободе и, што је посебно важно, ако постоји реална могућност да се она изврши.

³ Др Б. Чејовић, *Кривично право, Општи део*, Београд 1985, стр. 443.

ХРОНИКА

НОВИ САД, 10. новембар 1995. — У организацији Матице српске, Медицинског факултета у Новом Саду и Правног факултета у Новом Саду у Матици српској одржан је симпозијум са темом „Кривична дела против достојанства личности и морала — медицински, правни, социјални и морални аспекти сексуалне делинквенције”.

* * *

БЕОГРАД, 24—25. новембар 1995. — У организацији Београдског центра за људска права и Канцеларије високог комесара Уједињених нација за избеглице у Београду одржан је семинар о примени међународног права о избеглицама на југословенском простору.

* * *

БЕОГРАД, 5. децембар 1995. — Савезна влада предложила је Скупштини да по четврти пут помери рок за усклађивање свих савезних закона са Уставом СРЈ. Као разлог новог померања рока, упркос прогнози Савезног секретара за законодавство, из фебруара месеца, да ће тај посао бити завршен до краја ове године, истиче се да у изградњи новог политичког и привредног система „треба тежити оптималним решењима”.

* * *

БЕОГРАД, 5. децембар 1995. — Вест да Министарство правде и Министарство унутрашњих послова Републике Србије припремају опсежан програм борбе против криминала, планирајући, између осталог, подизање минимума запређених казни, скраћивање рокова у кривичном поступку и давање већих овлашћења полицији, изазвала је више недоумица. У првом реду, постављају се питања: како се програмима републичких органа може присвајати надлежност која већ припада или је поверена савезној држави (као што је то случај са материјалним и процесним кривичним законодавством), и како се, иначе широка овлашћења полиције, могу даље проширивати а да се не напусти пројекат демократске правне државе и не посрне у ауторитарни и репресивни режим?

* * *

НОВИ САД, 7. децембар 1995. — На другом заседању Катедре адвокатске коморе Војводине, проф. др НИКОЛА ВОРГИЋ и проф. др СТАНКО ПИХЛЕР одржали су изузетно успела и добро прихваћена предавања *О правном и етичком аспекту недостижности за наслеђивање у новом Закону о наслеђивању*. У расправи након предавања запажена излагања изнели су проф. др Јожеф Салма, проф. др Маријана Пајванчић и проф. др Миливој Ковачевић.

* * *

КОПАОНИК, 13—16. децембар 1995. — У организацији часописа *Правни живот* и Удружења правника Србије одржан је IX сусрет „Копаоничке школе природног права“ са темом „СУД И ПРАВО“. На шест катедри (*Право на живој, Право на слободу, Право на имовину, Право на интелектуалну творевину, Право на правду и Право на правну државу*), осим уводног реферата проф. др Слободана Перовића („Природно право и суд“), поднето је још 246 реферата. Међу референтима је било и 26 адвоката, од којих су тројица чланови Адвокатске коморе Војводине. Материјали са сусрета штампани су у четири тома часописа *Правни живот* (бр. 9, 10, 11 и 12 за 1995. годину) на око 3.500 страна.

ПРАКСА

ГРАЂАНСКО ПРАВО

УРЕДБА О ПРИВРЕМЕНОЈ ЗАБРАНИ РАСПОЛАГАЊА ОДРЕЂЕНИМ НЕПОКРЕТНОСТИМА

Решењем Врховног суда Србије Гзз. 37/94. од 01. 06. 1994. године усвојен је захтев за заштиту законитости Јавног тужиоца Србије и укинута су пресуде Окружног суда у Новом Саду Гж. 2962/93. и Општинског суда у Новом Саду бр. Дн. 18022/92. и предмет враћен првостепеном суду на поновно одлучивање.

Из образложења:

...И по нахођењу овог суда решење првостепеног суда од 28. 01. 1993. године није законито, јер је донесено противно одредбама чл. 1 ст. 1 и 3 чл. 2 и 4 наведене Уредбе о привременој забрани располагања одређеним непокретностима и одредбама чл. 2 и 3 Уредбе о изменама и допунама те Уредбе. Те уредбе нису од стране надлежног Уставног суда оглашене неуставним. Поступак за оцену њихове уставности покренут по предлогу Савезног извршног већа код Уставног суда СФРЈ обустављен је решењем Савезног уставног суда СРЈ од 13. 03. 1993. године, јер су ступањем на снагу Устава СРЈ престале да постоје уставно-правне претпоставке за одлучивање о уставности наведених уредби. Те претпоставке нису постојале ни у време доношења захтевом за заштиту законитости оспорених решења судова, а обуставом поступка за оцену уставности наведених уредби престало је

да важи и решење о привременој мери Уставног суда СФРЈ од 12. 09. 1991. године донесено у том поступку и позивом на које су судови донели захтевом оспорена решења. Обустављени поступак за оцену уставности сматра се као да није никада ни покренут, а то има за последицу да престају да важе у истом донесене привремене мере. За њих, с обзиром на њихову правну природу и сврху, обустава поступка има повратно (ретроактивно) дејство...

НА ОТКУПЉЕНОМ СТАНУ БРАЧНИМ ДРУГОВИМА ПРЕСТАЈЕ СВОЈСТВО СУНОСИОЦА СТАНАРСКОГ ПРАВА, ПА СЕ ЊИХОВИ СПОРНИ ОДНОСИ РАСПРАВЉАЈУ ПРЕМА ПРОПИСИМА О ПРАВУ СВОЈИНЕ

Пресудом Врховног суда Србије бр. Рев. 4273/94. одбијена је као неоснована ревизија тужиље против пресуде Окружног суда у Новом Саду бр. Гж. 285/94. од 29. 04. 1994. године.

Из образложења:

...И Врховни суд налази да је даном закључења уговора о откупу предметног стана 21. 06. 1991. године, у смислу чл. 6 ст. 5 тада важећег Закона о стамбеним односима, странкама као брачним друговима престало је својство суносиоца станарског права и са тим у вези престала примена одредаба Закона о стамбеним односима односно примена чл. 17 истог Закона, на основу којег тужиља тражи да суд у овом спору утврди да је она остала

искључиви носилац станарског права на предметном стану.

Према томе како се ради о заједничкој својини странака као бивших брачних другова на предметном стану који су стекли за време трајања брака, тужила по том основу а у смислу чл. 321 у вези чл. 328 и 329 Закона о браку и породичним односима, може у посебној парници да тражи да суд утврди њен сувласнички удео у предметном стану и по том основу право и тужиле као сувласника да сразмерно свом сувласничком делу користи и располаже предметним станом. Наиме, у смислу ст. 5. наведеног чл. 6. Закона о стамбеним односима, откупом стана лица која поред купца у том стану као чланови његовог породичног домаћинства имају право становања у складу са законом којим се утврђује право својине и друга стварна права, а што указује да се односи између странака расправљају по прописима о праву својине и правима изведеним из права својине...

ФИНАНСИЈСКО ВЕШТАЧЕЊЕ У СПОРОВИМА РАДИ НОВЧАНИХ ПОТРАЖИВАЊА

Решењем Врховног суда Србије бр. Гзз. 27/95. од 14. 06. 1995. усвојен је захтев за заштиту законитости па су укинута решења Округног суда у Новом Саду бр. Гж. 3235/94. од 16. 11. 1994. и решење Општинског суда у Новом Саду бр. I. 1031/94. од 12. 10. 1994. године.

Из образложења:

...Према стању у списима произилази да је према извршној исправи обавеза дужника да повериоцу плати на ревалоризовани досуђени износ главног дуга, поред затезне камате и део утврђеног износа по дневној стопи раста цена на мало из претходног месеца почев од 25. 11. 1992. године као дана доношења првостепене пресуде па до исплате, с тим да затезна камата и део увећаног износа не пређу укупан износ израчунат по стопи раста цена на мало из претходног месеца.

Поступајући по наведеној извршној исправи вештак финансијске струке дао је свој налаз и мишљење, те нашао да је укупна обавеза дужника 292.137,96 динара. При томе вештак се изјаснио да је раст цена на мало утврђен на основу података Савезног завода за статистику објављених у Службеном листу бр. 1/93, 18/94, 21/94, 31/94, 44/94. Изјашњавајући се на примедбе дужника вештак је на рочишту на дан 28. 09. 1994. год. навео да код обрачуна није примењивао коефицијенте раста цена на мало који су објављени у току 1993. год. са разлога што су исти кориговани у Службеном листу бр. 18/94. тако да је применио те коефицијенте.

Међутим, ово не произилази из писменог налаза, будући да је вештак обрачун извршио периодично, а не по месецима, што не пружа могућност да се на поуздан начин утврди примена коефицијената, те је налаз у том делу нејасан и неразумљив.

Поред тога у Службеном листу бр. 18 објављени су новокориговани коефицијенти раста цена на мало, за сваки месец у 1993. год. и то до краја те године а објављен је и Правилник о допунама Правилника о начину ревалоризације и разграничења расхода финансирања, те је у чл. 31б одређено да ће правно лице извршити ревалоризацију и разграничење расхода финансирања по годишњем обрачуну за 1993. год. на основу коригованих коефицијената раста цена на мало, које ће утврдити и објавити у Службеном листу СРЈ Савезна организација надлежна за послове статистике.

Према томе, стоји обавеза да се у конкретном случају примене кориговани коефицијенти раста цена на мало, али налаз вештака не даје могућност да се утврди да ли су ти коефицијенти и примењени, па је суд будући да у налазу има противуречности и недостатака био дужан да позове вештака да ово разјасни, па и да у смислу 261. ст. 3. ЗПП затражи и мишљење другог вештака.

Даље, суд је прихватио мишљење вештака да није било потребно правити пресеке код промене паритета динара, зато што је вештачење вршено кумулативно за цео период од дана вештачења, што је

погрешно и у супротности са прописима који су у спорном периоду доношени у овој области и на чију примену је суд био дужан да пази, те да од вештака затражи да их примени код обрачуна укупног дуга. Ово стога што је Законом о промени вредности динара (Сл. лист СРЈ бр. 57/93) у чл. 1. утврђена нова вредност динара, а чл. 8. одређена обавеза прерачунавања износа новчаних средстава на динаре из чл. 1. према стању на дан 30. 09. 1993. год. Значи обавеза дужника морала се исказати у законом прописаном облику тј. у динарима и парама, те да се на тако утврђену основуцу примене стопе раста цена на мало...

ВИСИНА НАКНАДЕ НЕИМОВИНСКЕ ШТЕТЕ У СПОРОВИМА ПОВОДОМ УГРОЖАВАЊА УГЛЕДА И ДОСТОЈАНСТВА ЛИЧНОСТИ ПУТЕМ ШТАМПЕ

Пресудом Општинског суда у Врбасу бр. I. П. 101/92. од 08. 11. 1994. године тужбени захтев је делимично усвојен и тужни је обавезан да тужиоцу исплати износ од 35.000,00 динара као и да му накнади трошкове спора од 2.250,80 динара са законском затезном каматом од 01. 07. 1994. године.

Пресудом Окружног суда у Новом Саду бр. Гж. 276/95. од 08. 11. 1995. године жалба тужиоца је усвојена и првостепена пресуда преиначена утолико што је тужени обавезан да тужиоцу исплати 55.000,00 динара (целокупан износ који је тужбом и захтеван) као и трошкове спора од 3.537,00 динара док је жалба туженог у целости одбијена.

Из образложења:

Када се имају у виду овако утврђене чињенице првостепени суд правилно закључује да је тужиоцу нарушен углед и повређена част изношењем неистинитих информација од стране новинара туженог што је тужиоцу изузетно тешко пало јер је у то време био председник суда (а и сада је на тој функцији), а те информације су објављене у време избора свих судија

и председника судова у Србији, што је могло неповољно утицати на формирање става јавности према тужиоцу, који је уз то ожењен човек, те отац двоје одрасле деце, која су у стању да схвате тежину изнетих квалификација, те увреда о њиховом оцу, па првостепени суд правилно закључује да тужилац има право да тражи од туженог накнаду штете. Међутим, првостепени суд је погрешно применио материјално право када је вишак тужбеног захтева одбио, а на шта жалба основано указује.

Наиме, и поред чињенице да је тужилац у истом магазину објавио деманти, то не може тужиоцу пружити пуну сатисфакцију. Част као скуп човекових врлина представља категорију која подразумева мишљење које појединац има о себи. Углед се дефинише као мишљење које има ужа или шира средина о једној личности и представља објективну категорију. Достојанство је осећање друштвене, јавне, етичке и друге људске вредности човека и скуп свих вредности човекове личности уопште коју чини морал, част, понос и друге људске вредности.

Обзиром на личност тужиоца, средину у којој тужилац живи са породицом, посебно да је председник највећег Општинског суда у Србији, очито је да тужилац трпи душевне патње због повреде части и угледа, те његовог достојанства, па учињена повреда у средствима јавног информисања, пред већим бројем људи представља околност која је од битног значаја на висину нематеријалне штете. Стога тужилац у смислу чл. 200 ст. 1. ЗОО има право на правичну накнаду, која ће отклонити штетне последице исплатом износа од 55.000,00 динара, колико је тужбом и тражено. То је одговарајућа сатисфакција тужиоцу на име претрпљене неимовинске штете, која ће по мишљењу овог другостепеног суда успоставити тужиоцу нарушену психичку равнотежу. Због тога је жалба тужиоца усвојена и првостепена пресуда преиначена као у изреци ове другостепене одлуке...

**Изабрао и приредио
Милан Добросављевић
адвокат у Новом Саду**

САОПШТЕЊА

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА одржане 08. 12. 1995. године

1. Скида се са дневног реда захтев за упис у Именик адвоката Домановић Миланке, дипл. правника из Бачког Петровца.
2. Скида се са дневног реда захтев за упис у Именик адвоката Бурић Бранка, дипл. правника из Панчева.
3. Сабо Балзам Габриела, дипломирани правник, рођена 13. 11. 1967. године, уписује се 08. 12. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Бечеју, Лењинова 12.
4. Маџинца Никола, дипломирани правник, рођен 16. 05. 1949. године, уписује се 08. 12. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Ковину, Дејана Бранка 139.
5. Бирчаковић Стјепан, дипломирани правник, рођен 10. 12. 1952. године, уписује се 08. 12. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Иве Лоле Рибара 2.
6. Кљајић Бранко, дипломирани правник, рођен 07. 08. 1943. године, уписује се 08. 12. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Кљајићеву, Милисави Дакића 18.
7. Цимеша Видосав, дипломирани правник, рођен 27. 06. 1935. године, уписује се 08. 12. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Максима Горког 2.
8. Поповић Бранислав, дипломирани правник, рођен 28. 05. 1932. године, уписује се 08. 12. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Краља Александра Првог Карађорђевића 40.
9. Хил Јосип, дипломирани правник, рођен 27. 10. 1930. године, уписује се 08. 12. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Бачком Петровцу, 14. војвођанске ударне словачке бригаде 8.
10. Мостарац Горан, дипломирани правни, рођен 09. 01. 1958. године, уписује се 08. 12. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Скојевска 5/а.
11. Тадић Славко, дипломирани правник, рођен 08. 11. 1935. године, уписује се 08. 12. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Светог Димитрија 6/а.
12. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Пруданов Душан, рођен 25. 01. 1944. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Вукичевић Радивоја, адвоката у Сомбору, дана 08. 12. 1995. године.

13. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Мараш Слободан, рођен 14. 12. 1966. године на адвокатско-приправничку вежбу код Перваз Јована, адвоката у Новом Саду, дана 08. 12. 1995. године.

14. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Трифуновић Александар, рођен 15. 02. 1970. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Трифуновић Милана, адвоката у Бачкој Паланци, дана 08. 12. 1995. године.

15. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Момчиловић Никола, рођен 02. 01. 1965. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мумин Александра, адвоката у Новом Саду, дана 08. 12. 1995. године.

16. Условно се уписује Станковић Борђе, дипломирани правник, рођен 04. 05. 1951. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Каће Дејановић 2/3, са даном давања свечане изјаве.

17. Условно се уписује Остојић Петар, дипломирани правник, рођен 30. 09. 1941. године, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Водна 16/а, са даном давања свечане изјаве.

18. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Поповић Бранислав, адвокат у Зрењанину, са даном 07. 12. 1995. године, због пензионисања.

19. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Цимеша Видослав, адвокат у Панчеву, са даном 07. 12. 1995. године, због пензионисања.

20. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Хил Јосип, адвокат у Бачком Петровцу, са даном 07. 12. 1995. године, због пензионисања.

21. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Тадић Славко, адвокат у Сремској Митровици, са даном 07. 12. 1995. године, због пензионисања.

22. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Илић Војислав, адвокат у Хртковцима, са даном 30. 11. 1995. године, због пресељења адвокатске канцеларије на територију Основне адвокатске коморе Београд.

23. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Урукало Стојан, адвокат у Сремској Митровици, са даном 08. 12. 1995. године, због пресељења адвокатске канцеларије на територију Основне адвокатске коморе Београд.

24. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Чубрило Зоран, адвокат у Беочину, са даном 31. 10. 1995. године, на лични захтев. — Тодорић Глигорије, адвокат у Беочину, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Чубрило Зорана.

25. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Есеш Валерија, адвокат у Ади, са даном 24. 11. 1995. године, због заснивања радног односа. — Сеч Арпад, адвокат у Ади, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Есеш Валерије.

26. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Гачић Петковић Драгица, адвокатски приправник у Сремској Митровици, на адвокатско-приправничкој вежби код Мишковић Данице, адвоката у Сремској Митровици, са даном 01. 05. 1992. године.

27. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Војиновић Жељко, адвокатски приправник у Сомбору, на адвокатско-приправничкој вежби код Чичовачки Бранка, адвоката у Сомбору, са даном 08. 11. 1995. године.

28. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Борас Тамара, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Вучевић Зорана, адвоката у Новом Саду, са даном 30. 11. 1995. године.

29. Узима се на знање да Гојковић Маји, адвокату у Новом Саду, мирују сва права и обавезе адвоката, почев од 01. 01. 1996. године, због избора на јавну функцију (посланика у Већу грађана Савезне скупштине и потпредседника Већа грађана). — Гојковић Мита, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика Гојковић Маји.

30. Узима се на знање да је Тинтор Драго, адвокат у Шиду, привремено спречен да обавља адвокатску делатност почев од 28. 08. 1995. године, због мобилизације у Војску Југославије. — Вармећа Владимир, адвокат у Шиду, поставља се за привременог заменика Тинтор Драгу, адвокату у Шиду.

31. Узима се на знање да је Радишић Михајло, адвокат у Зрењанину, привремено спречен да обавља адвокатску делатност почев од 06. 11. 1995. године, због болести. — Курбалија Петар, адвокат у Зрењанину, поставља се за привременог заменика Радишић Михајлу, адвокату у Зрењанину.

32. Узима се на знање да је Матушњак Јаромир, адвокат у Шиду, привремено спречен да обавља адвокатску делатност почев од 08. 11. 1995. године, због мобилизације у Војску Југославије. — Тутић Слободан, адвокат у Шиду, поставља се за привременог заменика Матушњак Јаромиру, адвокату у Шиду.

33. Узима се на знање да је Младеновски Сергеј, адвокат у Сремској Митровици, привремено спречен да обавља адвокатску делатност почев од 30. 10. 1995. године, због војне вежбе. — Гурка Анђелко, адвокат у Сремској Митровици, поставља се за привременог заменика Младеновски Сергеју, адвокату у Сремској Митровици.

34. Коцо Славко, адвокат у Инђији, разрешава се дужности привременог заменика адвокатске канцеларије Дивнић Слободана, адвоката у Инђији. — Јасика Никола, адвокат у Инђији, поставља се за привременог заменика адвокатске канцеларије Дивнић Слободана, адвоката у Инђији.

35. Узима се на знање да је Томић Мирјана, адвокат у Новом Саду, променила презиме у Томић Јовановић.

36. Узима се на знање да су Аврамов Славица и Аврамов Душко, адвокати у Зрењанину основали Заједничку адвокатску канцеларију са седиштем у Зрењанину, Пупинова 2/1, почев од 01. 12. 1995. године.

37. Узима се на знање да је Маџар Љиљана, адвокат у Чуругу, преселила седиште своје адвокатске канцеларије у Нови Сад, Пап Павла 19, почев од 15. 11. 1995. године.

38. Узима се на знање да је Јолић Коста, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Владике Платона 6, почев од 10. 08. 1995. године.

39. Узима се на знање да је Маровић Жељко, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Илије Огњановића 22, почев од 21. 11. 1995. године.

40. Узима се на знање да је Јапчић Мирко, адвокат у Инђији, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Војводе Степе 2/а, почев од 15. 11. 1995. године.

41. Узима се на знање да је Станковић Снежана, адвокат у Панчеву, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Милоша Требињца 1, почев од 20. 11. 1995. године.

42. Узима се на знање да је Мунижаба Бранко, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Јеврејска 13, почев од 01. 12. 1995. године.

43. Узима се на знање да је Нишевић Гордана, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 4/ц, почев од 04. 12. 1995. године.

44. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 01. 11. 1995. године између „Сремске млекаре“ ДД из Сремске Митровице, и Вујичић Радомира, адвоката у Сремској Митровици.

45. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 27. 11. 1995. године између ДП „Крзнотекс“ из Србобрана, и Кнежевић Дубравке, адвоката у Новом Саду.

46. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 17. 11. 1995. године између ЈКП „Трг“ из Шајкаша, и Кркљуш Љубинке, адвоката у Новом Саду.

47. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 20. 11. 1995. године између ЗЗ „Напредак“ из Горњег Брега, и Фењсароши Золтана, адвоката у Сенти.

48. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 18. 10. 1995. године између Кошаркашког клуба „БФЦ“ из Беочина, и Шашић Милана, адвоката у Новом Саду.

49. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 01. 11. 1995. године између „Етна” ДОО из Шида, и Бућар Николе, адвоката у Новом Саду.

50. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 30. 10. 1995. године између ДД „Банини” из Кикинде, и Перишић Наде, адвоката у Кикинди.

51. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 30. 10. 1995. године између ДД „ПИК” из Кикинде, и Перишић Наде, адвоката у Кикинди.

52. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 25. 10. 1995. године између ГП „Северни Банат” из Кикинде, и Перишић Наде, адвоката у Кикинди.

53. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 16. 11. 1995. године између ЗЗ „Марко Орешковић” из Накова, и Лисул Петра, адвоката у Кикинди.

54. Одбија се одобравање анекса уговора о заступању, закљученог дана 11. 10. 1995. године између ДД „Очачанка” из Ошака, и Лучић Данице, адвоката у Ошацима.

55. Одбија се одобравање уговора о заступању, закљученог дана 01. 11. 1995. године између ДД „Јуко Картон” из Бачке Паланке, и Мрба Светлане, адвоката у Челареву.

56. Одбија се одобравање уговора о заступању, закљученог дана 02. 10. 1995. године између Предузећа „Агротехна” из Суботице, и Инђић Драгана, адвоката у Суботици.

57. Одбија се одобравање уговора о заступању, закљученог дана 23. 10. 1995. године између ДП „Петрол Унион” из Новом Сада, и Маровић Желјка, адвоката у Новом Саду.

58. Одбија се одобравање уговора о заступању, закљученог дана 11. 10. 1995. године између ДП „Лабуд” из Новог Сада, и Маровић Желјка, адвоката у Новом Саду.

59. Одбија се одобравање уговора о заступању, закљученог дана 21. 10. 1995. године између Предузећа за производњу и трговину „БОМЕКС — БМ” ДОО из Новом Сада, и Маровић Желјка, адвоката у Новом Саду.

60. Одобравају се Правила Општинске организације адвоката у Зрењанину.

Управни одбор

САДРЖАЈ „ГЛАСНИКА” ЗА 1995. ГОДИНУ

ЧЛАНЦИ

ДИМИТРИЈЕВИЋ др НЕНАД:

Устави и уставност у посткомунистичкој Европи, 1—2/95, стр. 3.

БИРО др МИКЛОШ:

Устав као социопсихолошка категорија, 1—2/95, стр. 23.

ПАЈВАНЧИЋ др МАРИЈАНА:

Уставно-правне претпоставке основних права у постсоцијалистичким друштвима, 1—2/95, стр. 30.

СРДИЋ др МИЛУТИН:

Карактер и дејство одлука уставних судова, 3/95, стр. 59.

ГОЛУБОВИЋ др ДРАГАН:

Уговор о франшизингу у пословној пракси, 3/95, стр. 69.

КАРТАГ-ОДРИ др АГНЕШ:

Начин функционисања појма правне државе, 5/95, стр. 175.

РАБЕНОВИЋ др МИРЈАНА:

Посебни случајеви нерјешавања у управним стварима, 5/95, стр. 179.

МРВИЋ др НАТАША:

Накнада штете настале услед саобраћајне незгоде према грчком законодавству, 6/95, стр. 215.

ВУКАДИНОВИЋ др ГОРДАНА:

Мит о правној држави, 7—8/95, стр. 259.

ПИХЛЕР др СТАНКО:

Казна о миту и мит о казни, 7—8/95, стр. 262.

КУБИЊЕЦ др ЈАНКО:

Темељи субјекта у миту, 7—8/95, стр. 272.

СТЕПАНОВ др РАДИВОЈ:

Минимализми о миту и праву, 7—8/95, стр. 282.

ФАЈФРИЋ др ЖЕЉКО:

Мит и право, 7—8/95, стр. 286.

БЕЉАНСКИ СЛОБОДАН:

Митски садржај судске процедуре, 7—8/95, стр. 29.

ДЕЛИБАШИЋ др ТОМИЦА:

Повратак лажног банкрутства у наш кривичноправни систем, 9/95, стр. 313.

ГОЛУБОВИЋ др ДРАГАН:

Уговор о лизингу у пословној пракси, 9/95, стр. 327.

СТАРЧЕВИЋ др МИОДРАГ:

Уједињене нације и југословенска криза, 10/95, стр. 363.

БУРБЕВ др ДУШАНКА:

Допринос Уједињених нација унификацији правила међународног привредног права, 10/95, стр. 376.

БОРДАШ др БЕРНАДЕТ:

Активност ОУН у области унапређења положаја жена и њена рефлексија у међународном приватном праву, 10/95, стр. 382.

ЈЕРКОВИЋ др ЈОВАН:

Катастар непокретности као основна

евиденција о непокретностима и правима на њима, 12/95, стр. 469.

ЛАЗИЋ мр МИРОСЛАВ:

Право првенства и ред намирења хипотекарног повериоца, 12/95, стр. 481.

АДВОКАТУРА

БЕЉАНСКИ СЛОБОДАН:

Нацрт Кодекса професионалне етике адвоката, 4/95, стр. 103.

ФАЈФРИЋ др ЖЕЉКО:

Адвокатура и етика, 4/95, стр. 126.

БЕЉАНСКИ СЛОБОДАН:

Адвокатура под надзором, 11/95, стр. 425.

ГАЈИЋ ДУШАН:

Ортачко адвокатско друштво, 11/95, стр. 431.

РАСПРАВЕ

ЗАГОРЧИЋ МИЛИВОЈ:

Excertio iudicis inhabilis suspecti (Изузетне судије), 1—2/95, стр. 39.

ЖИВАНОВИЋ др МИЛОРАД:

Поступак поводом преиначења тужбе, 3/95, стр. 81.

ВАСИЋ МИЛАН:

Ванредна измена правоснажног решења о прекршају због одлуке о новчаној казни, 3/95, стр. 86.

КУБИЊЕЦ др ЈАНКО:

Одлука органа управе и благовременост тужбе, 5/95, стр. 195.

ЈОВИЧИН др АЛЕКСАНДАР:

Нека питања у вези Закона о девизном пословању, 5/95, стр. 198.

ТАМИНЦИЋ мр ВЛАДИМИР:

Извршење ради наплате камате по стопи вишој од законом дозвољене, 6/95, стр. 227.

УКРОПИНА ДЕЈАН:

Обавезе страна у сукобу у погледу заштите рањеника и болесних, 6/95, стр. 231.

ПЕТРОВИЋ ЗДРАВКО:

Поводом новог Закона о војним судовима, 6/95, стр. 239.

ИЛИЋ ГОРАН:

Противуствано притварање и одлука Савезног уставног суда, 9/95, стр. 338.

УКРОПИНА ДЕЈАН:

Високи комесаријат Уједињених нација за избеглице, 10/95, стр. 392.

НОВАКОВИЋ СТАНИСЛАВ:

Утицај рада Организације уједињених нација на развој и дефинисање међународног права, 10/95, стр. 398.

МИШИЋ ИЗАБЕЛ:

Острва Аланд — један пример аутономије, 10/95, стр. 401.

РАЈИЋ РАДИСЛАВ:

О контрадикторности Закона о висини стопе затезне камате са чланом 278. став 1. Закона о облигационим односима, 11/95, стр. 443.

СТАНИСАВЉЕВ СТЕВАН:

Неки од проблема у поступку враћања пољопривредног земљишта одузетог по Закону о ПЗФ, 12/95, стр. 492.

ВРЕКИЋ мр ДУШАН:

Новчана казна као алтернатива лишења слободе кратког трајања, 12/95, стр. 503.

ГЛЕДИШТА

УКРОПИНА ДАНКО:

Још једном о Међународном суду за ратне злочине, 1—2/95, стр. 43.

КАЛАБА У. ДРАГАН:

Инфлација и проблем правне квалификације кривичних дела, 1—2/95, стр. 46.

ПРИКАЗИ

ПИХЛЕР др СТАНКО:

Кривични законик Републике Словеније, 4/95, стр. 136.

ГРУБАЧ др МОМЧИЛО:

Нови словеначки Закон о кривичном поступку, 4/95, стр. 146.

ЧИПЛИЋ СВЕТОЗАР:

Др Александар Б. Бурђев: „Уставно право” II, 5/95, стр. 206.

ЗАГОРЧИЋ ЗИЈАХ:

Др Томица Делибашић: „Примена блажег закона”, 6/95, стр. 244.

БОЗОКИ др АНТАЛ:

Др Карло Ковач: „Невино осуђени”, 9/95, стр. 343.

ПИХЛЕР др СТАНКО:

Др Момчило Грубач: „Кривично процесно право”, 11/95, стр. 446.

СТЕПАНОВ др РАДИВОЈ:

Др Маријана Пајванчић: „Правно нормирање”, 11/95, стр. 448.

НОВАКОВИЋ СТАНИСЛАВ:

Предавање и расправа о ревизији Закона о кривичном поступку (Катедра Адвокатске коморе Војводине), 11/95, стр. 450.

ГОДИШЊИЦЕ

ФАЈФРИЋ др ЖЕЉКО:

Поводом 70 година од Првог конгреса

правника Краљевине СХС, 9/95, стр. 341.

КОМЕНТАР ПРАВНЕ ПРАКСЕ

ВЕСЕЛИНОВИЋ ПРЕДРАГ:

Тужба ради недопустивости извршења, 3/95, стр. 93.

ЗАГОРЧИЋ ЗИЈАХ:

Овлашћење финансијске полиције, 3/95, стр. 94.

БЕЉАНСКИ СЛОБОДАН:

Номинални новчани износи као обележје кривичног дела, 6/95, стр. 249.

НОВАКОВИЋ СТАНИСЛАВ:

Накнада вануговорне штете и стварна надлежност суда, 6/95, стр. 250.

ВЕСЕЛИНОВИЋ ПРЕДРАГ:

Стечај и отказ уговора о закупу, 10/95, стр. 412.

ИЗБОР И ПРИРЕЂИВАЊЕ ПРАВНЕ ПРАКСЕ

БЕЉАНСКИ СЛОБОДАН:

1—2/95, стр. 51; 6/95, стр. 249.

ДОБРОСАВЉЕВ МИЛАН:

1—2/95, стр. 52; 4/95, стр. 158; 7—8/95, стр. 299; 9/95, стр. 346; 12/96, стр. 508.

КРКЉУШ ЉУБИНКА:

3/95, стр. 92.

ВЕСЕЛИНОВИЋ ПРЕДРАГ:

3/95, стр. 92; 10/95, стр. 411; 11/95, стр. 455.

ЗАГОРЧИЋ ЗИЈАХ:

3/95, стр. 94.

НОВАКОВИЋ СТАНИСЛАВ:

6/95, стр. 250.

МЕЂУНАРОДНИ ПРАВНИ АКТИ

Међународна конвенција о заштити права одбране, 4/95, стр. 134.

Извод из Повеље Уједињених нација, 10/95, стр. 361.

ХРОНИКА

1—2/95, стр. 49; 3/95, стр. 90; 4/95, стр. 132;
6/95, стр. 246; 7—8/95, стр. 297; 11/95,
стр. 452; 12/95, стр. 506.

IN MEMORIAM

БОТИЋ МИЛОРАД:

Стеван М. Слијепчевић (1912—1995),
11/95, стр. 459.

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора АКВ: 1—
2/95, стр. 53; 3/95, стр. 96; 4/95, стр. 161;
5/95, стр. 210; 6/95, стр. 253; 7—8/95, стр.
306; 9/96, стр. 351; 10/95, стр. 415; 11/95,
стр. 460; 12/95, стр. 511.

Позив за изборну Скупштину Адвокатске
коморе Војводине, 5/95, стр. 1.

Извештај председника Управног одбора о
раду Коморе, 5/95, стр. 169.

Финансијски план АКВ за 1995, 5/95, стр.
173.

Изборна Скупштина Адвокатске коморе
Војводине, 7—8/95, стр. 302.

XXXIX конгрес Међународне уније адво-
ката (саопштење за штампу), 10/95,
стр. 409.

Свим својим њлановима,
са радницима и њипаоцима
»Гласника«
АДВОКАТСКА
КОМОРА ВОЈВОДИНЕ
и

Уређивајки одбор »Гласника«
Желе срећну

Нову 1996. годину

Теме „Гласника“ за 1996. годину:

ЈАВНОПРАВНИ ОСНОВ НЕДОСТОЈНОСТИ ЗА НАСЛЕБИВАЊЕ

(рок за предају радова 1. II 1996)

РЕФОРМА КРИВИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА (рок за предају радова 1. V 1996)

ПРАВНА ДРЖАВА И АДВОКАТУРА (рок за предају радова 1. VII 1996)

Уређивачки одбор „Гласника“ моли своје сараднике да текстове за објављивање опреме уважавајући следеће сугестије:

- име, презиме, звање и занимање аутора исписати у левом углу прве странице изнад наслова, у прилозима за рубрике „чланци“ и „расправе“, а за рубрику „прикази“ и остале рубрике, на крају текста;
- радове куцати на пуној хартији само са једне стране листа, са таквим проредом и рубом да на једној страни има око 28 редова са по 60 словних места у реду;
- обим радова не би требало да прелази за чланке 15 страница, за расправе 10 страница, а за приказе и остале прилоге 6 страница;
- речи које треба да буду штампане латиницом, подвући црвеним, а речи које треба да буду штампане курзивом подвући црним или плавим;
- фусноте сврстати по редним бројевима на крају текста, у истом прореду као текст, уз навођење података овим редом: име или иницијал имена и презиме аутора, назив дела или часописа, број књиге или тома (ако постоје), место издавања, година издавања (за часописе број и годиште), број странице (иза скраћенице стр.); ознаку *op. cit.* користити уместо назива дела и места и године издавања када се исто дело поново цитира на прескок, а ознаку *ibid.* када се исто дело цитира узастопно;
- радове треба потписати и уз њих приложити податке о адреси, броју телефона и броју жиро рачуна аутора;
- уз чланке је пожељно приложити апстракт на једном од светских језика, не дужи од половине једне куцане странице.

ГЛАСНИК АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

излази 12 пута годишње
у месечним свескама

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 60,00 дин., за иностранство
40 USA долара (жиро-рачун број 45700-678-2-2047
са назнаком „за Гласник“)

Овај број закључен је 14. XII 1995. године.

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01 од 11. априла
1991. године на ову публикацију плаћа се основни
порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: Младен Мозетић, ГРАФИЧАР, Нови Сад

Штампа: ГРАФО-ОФСЕТ, Нови Сад